

Praktinė priemonė globėjams

Prieglobsčio procedūra

Praktinė priemonė globėjams

Prieglobsčio procedūra

2023 m. spalio mėn.

2022 m. sausio 19 d. Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO) tapo Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA). Visos nuorodos į EASO, EASO leidinius ir įstaigas turėtų būti suprantamos kaip nuorodos į EUAA.

Rankraštis parengtas 2023 m. rugsėjo mėn.

Nei Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA) ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), nei joks EUAA ar FRA vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025

PDF ISBN 978-92-9410-342-0 doi:10.2847/39968 BZ-03-23-315-LT-N

© Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA), 2025, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), 2025

Viršelio nuotrauka: „Monkey Business“ © „AdobeStock“

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį. Norint naudoti ar atgaminti elementus, kurių autorių teisės nepriklauso EUAA ar FRA, gali reikėti gauti tiesioginį atitinkamų teisių turėtojų leidimą.

Apie šį leidinių rinkinį

Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) suvienijo jėgas ir parengė praktinių priemonių rinkinį, skirtą nelydimų vaikų, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, globėjams. Šio rinkinio paskirtis – padėti globėjams atlikti kasdienės užduoties ir pareigas prieglobsčio procedūros metu, įskaitant Reglamente (ES) Nr. 604/2013 (Reglamentas „Dublinas III“) ⁽¹⁾ numatytą procedūrą ir laikinąją apsaugą. Praktinių priemonių rinkinyje aptariamos šios temos:

- laikinoji apsauga;
- tarptautinės apsaugos įvadas;
- prieglobsčio procedūra;
- tarpvalstybinės procedūros.

Keturios knygelės papildo viena kitą.

Šių praktinių priemonių paskirtis – paaiškinti globėjams, kaip geriau informuoti vaikus ir padėti vaikams proceso metu, kad jie geriau suprastų atliekamų veiksmų svarbą. Tuomet vaikai geriau supras, kaip tikslingai dalyvauti procedūrose, ir gebės priimti pagrįstus sprendimus.

Siekiant apsaugoti vaiko interesus ir vaikų teises, būtinos gerai veikiančios globos institucijų sistemos. Globėjų pareiga – užtikrinti, kad vykdant konkrečią procedūrą ir tol, kol priimamas ilgalaikis sprendimas dėl vaiko, būtų tenkinami visi jo teisiniai, socialiniai, medicininiai ir psichologiniai poreikiai.

Rengdamos šias praktines priemones, EUAA ir FRA konsultavosi su Europos globos institucijų tinklu, kad įvertintų poreikius, susijusius su praktinių priemonių tikslais ir temomis.

Atsižvelgiant į šio rinkinio tikslinę grupę, priemonės parengtos remiantis FRA ir Europos Komisijos išleistu globos vadovu ⁽²⁾ ir atitinka globėjams skirtus FRA mokymo modulius ⁽³⁾ ir EUAA mokymo programą ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES\) Nr. 604/2013](#), kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29).

⁽²⁾ FRA ir Europos Komisija, [Be tėvų priežiūros likusių vaikų globa. Vadovas, kaip stiprinti globos sistemas siekiant rūpintis ypatingais vaikų, prekybos žmonėmis aukų, poreikiais](#), 2014 m. birželio 30 d.

⁽³⁾ FRA e. mokymosi interneto svetainės adresas: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

⁽⁴⁾ EUAA mokymo katalogo adresas: <https://euaa.europa.eu/training-catalogue>.

Turinys

Santrumpų sąrašas.....	5
Apie šią priemonę.....	6
1. Prieglobsčio procedūra ir jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	7
1.1. Kas yra prieglobsčio procedūra?.....	7
1.2. Teisingos ir veiksmingos procedūros užtikrinimo priemonės.....	8
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	9
2. Galimybė naudotis prieglobsčio procedūra.....	14
2.1. Tarptautinės apsaugos prašymas.....	15
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	16
2.2. Tarptautinės apsaugos prašymo registracija	17
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	18
2.3. Tarptautinės apsaugos prašymo pateikimas.....	19
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	20
2.4. Kas nutinka, kai ginčijamas vaiko amžius?.....	21
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	22
3. Teisė į orų gyvenimą prieglobsčio procedūros metu.....	24
3.1. Priėmimo sąlygos	24
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	26
3.2. Imigrantų sulaikymas.....	27
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	28
4. Nagrinėjimo etapas.....	30
4.1. Priimtino etapis (neprivalomas).....	30
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	31
4.2. Asmeninis pokalbis	31
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	32
4.3. Sprendimo priėmimo procesas ir pranešimas	35
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	36
5. Neigiamo sprendimo apskundimas	38
Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo.....	39
6. Ką daryti, kai kas nors vyksta ne taip, kaip tikėtasi?	40
1 priedas. Papildomi šaltiniai.....	43
Paveikslų sąrašas	46

Santrumpų sąrašas

Santrumpa	Apibrėžtis
EUAA	Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra
FRA	Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra
PPD	Prieglobsčio procedūrų direktyva – 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija)
PSD	Priėmimo sąlygų direktyva – 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija)
UNHCR	Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras
Valstybės narės	ES valstybės narės
VTK	Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija

Apie šią priemonę

Europos Sąjungos (ES) teisėje numatyta, kad nelydimiems vaikams, kurie prašo tarptautinės apsaugos, turi būti paskirtas atstovas ⁽⁵⁾. Globėjai turi būti kvalifikuoti ir pasirengę dirbti pagal labai įvairius teisės aktus ir procedūras, reglamentuojančius prieglobstį, migraciją ar kitus klausimus, su kuriais jiems gali tekti susidurti ⁽⁶⁾.

Šia brošiūra siekiama padėti globėjams, paskirtiems vaikams, kuriems taikoma prieglobsčio procedūra. Joje pateikiama prieglobsčio procedūros apžvalga, ypatingą dėmesį skiriant vaikams, prieglobsčio procedūros garantijoms ir jūsų, kaip globėjo, vaidmeniui įvairiuose prieglobsčio proceso etapuose. Taip pat yra skyrius apie tai, ką daryti, jei nutiktų kas nors nenumatyto arba jei kiltų abejonių dėl prašytojo amžiaus.

Priemonėje esančiuose langeliuose pateikiama praktinių patarimų globėjams ir nurodoma papildoma medžiaga, kurią rekomenduojama perskaityti.

Atsakomybės ribojimas

Ši priemonė sukurta tuo metu, kai atsakingos ES įstaigos pertvarkė bendrą Europos prieglobsčio sistemą. Nurodyti dokumentai tuo metu buvo tik pasiūlymai, o ne galutiniai priimti teisiniai dokumentai. Todėl ši priemonė parengta remiantis tuo metu galiojusiais bendros Europos prieglobsčio sistemos teisės aktais.

Joje pateikiama informacija buvo itin kruopščiai ištirta, įvertinta ir išnagrinėta. Šiame dokumente pateikiama informacija nėra išsami.

⁽⁵⁾ Europos Parlamento ir Tarybos [direktyvos 2013/32/ES](#) dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29, p. 60) (Prieglobsčio procedūrų direktyva, PPD), 25 straipsnis.

⁽⁶⁾ Daugiau informacijos žr. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) ir Europos Komisija, [Be tėvų priežiūros likusių vaikų globa. Vadovas, kaip stiprinti globos sistemas siekiant rūpintis ypatingais vaikų, prekybos žmonėmis aukų, poreikiais](#), 2015 m.

1. Prieglobsčio procedūra ir jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

1.1. Kas yra prieglobsčio procedūra?

Prieglobsčio procedūra – tai procesas, per kurį valstybės narės nustato, ar asmeniui reikalinga tarptautinė apsauga.

ES kontekste tarptautinė apsauga (arba prieglobstis) suteikiama pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso forma ⁽⁷⁾. Norėdami sužinoti daugiau apie šių statusų apibrėžtis, žr. globėjams skirtą šio rinkinio priemonę, kurioje išdėstyta tarptautinės apsaugos įvadas ⁽⁸⁾.

Tarptautinės apsaugos poreikis gali atsirasti dėl persekiojimo ar didelės žalos rizikos, kylančios dėl:

- įvykių, įvykusių tuo metu, kai prašytojas buvo savo kilmės šalyje, ir (arba)
- įvykių, įvykusių po to, kai prašytojas paliko savo kilmės šalį, – vadinamieji *sur place* atsirandantys poreikiai. Šiuo atveju tarptautinės apsaugos poreikis gali kilti asmeniui jau atvykus į valstybės narės teritoriją.

Prieglobsčio suteikimo procedūrą galima suskirstyti į etapus:

1. galimybė naudotis procedūra;
2. Dublino procedūra, pagal kurią nustatoma, kuri valstybė narė yra atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą;
3. nagrinėjimo etapas;
4. apeliacijos etapas.

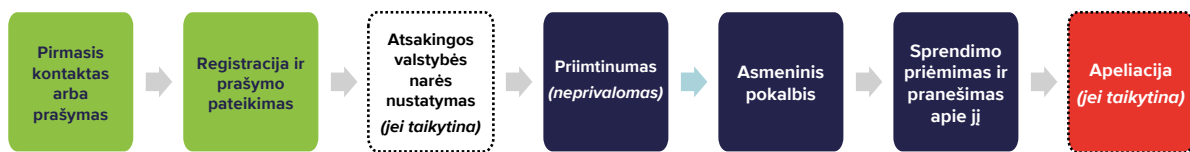
Šioje brošiūroje aprašomi 1, 3 ir 4 etapai. Procedūra, pagal kurią nustatoma, kurios valstybės narės turi nagrinėti prieglobsčio prašymą, aprašoma EUAA ir FRA brošiūroje [Practical Tool for Guardians – Transnational procedures](#) (Praktinė priemonė globėjams. Tarpvalstybinės procedūros), 2023 m.

⁽⁷⁾ PPD 2 straipsnio i punktas.

⁽⁸⁾ EUAA, FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to international protection](#) (Praktinė priemonė globėjams. Tarptautinės apsaugos įvadas), 2023 m. spalio mėn.

1 pav. Pagrindiniai prieglobsčio procedūros etapai

Paaiškinimas

Žalia spalva – galimybė pasinaudoti procedūra.

Balta spalva – Dublino procedūra (jei taikytina).

Mėlyna spalva – nagrinėjimo etapas.

Raudona spalva – apeliacijos etapas (jei taikytina).

1.2. Teisingos ir veiksmingos procedūros užtikrinimo priemonės

Kiekvienas į ES atvykstantis asmuo, prašantis tarptautinės apsaugos, turi teisę į tinkamą savo tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimą. Tokių žmonių padėtis gali būti ypač sudėtinga, nes jie atsiduria svetimoje aplinkoje, susiduria su kalbos ir kultūriniais barjeriais, psichologinėmis ir kitomis kliūtimis. Kai kurie jų yra traumuoti.

Dėl šių priežasčių teisingai ir veiksmingai prieglobsčio procedūrai užtikrinti būtinos procedūrinės apsaugos priemonės. Pagal PPD, tarptautinės apsaugos prašytojams suteikiamos tam tikros procedūrinės garantijos, kad jie galėtų įveikti šias kliūtis.

Nesvarbu, koks prašytojo amžius, tokios pagrindinės procedūrinės garantijos yra:

- prašytojo teisė likti šalyje, kol bus priimtas galutinis sprendimas dėl jo prašymo, užtikrinant negrąžinimo principo laikymąsi;
- garantijos dėl asmeninio pokalbio, kuris turi vykti pareiškėjo pageidaujama kalba arba kita kalba, kurią pareiškėjas supranta ir kuria jis gali bendrauti;
- teisė gauti informaciją; valstybių narių pareiga kuo greičiau suteikti bendro pobūdžio informaciją apie prieglobsčio procedūrą;
- nemokama teisinė ir procedūrinė informacija, pritaikyta prie pareiškėjo poreikių;
- nemokama teisinė pagalba, jei pareiškėjas jos prašo, ir atstovavimas apeliacinėje procedūroje;
- teisė bendrauti su Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuru (UNHCR) visuose procedūros etapuose, taip pat su kitomis organizacijomis, teikiančiomis teisinės ar kitokias konsultacijas.

Kai kuriems pareiškėjams gali reikėti specialių procedūrinių garantijų. Tai ypač pasakytina apie vaikus. Kartais vaikai valstybių sienas kerta nelydimi už juos atsakingo suaugusiojo arba netenka palydos po to, kai patenka į ES, arba prieš patekdami į ją. Vaikams, keliaujantiems savarankiškai per nepažįstamas šalis, kyla didesnė smurto, prievartos ir nepriežiūros rizika.

Jūs, kaip globėjo, vaidmuo

Pagrindinė apsaugos priemonė nelydimiems vaikams (arba numanomam vaikui, jei kyla abejonių dėl amžiaus) – kuo greitesnis nepriklausomo, kvalifikuoto globėjo paskyrimas ⁽⁹⁾.

Tais atvejais, kai dėl praktinių priežasčių nuolatinis globėjas vaikui negali būti greitai paskirtas, reikia pasirūpinti, kad būtų paskirtas asmuo, kuris laikinai vykdytų globėjo užduotis. Tokiais atvejais laikinieji globėjai turi turėti tokią pačią kvalifikaciją ir atitikti tokius pat reikalavimus (pvz., nepriklausomumo), kaip ir nelaikinieji globėjai. Globėjas turėtų būti informuojamas ir su juo turėtų būti tariamasi dėl visų administracinio proceso aspektų. Jis turi galėti lydėti vaiką per visą procedūrą.

Susiję EUAA leidiniai

FRA, [E. mokymosi kursai globėjams](#), 2022 m.

FRA, Europos Komisija, [Be tėvų priežiūros likusių vaikų globa. Vadovas, kaip stiprinti globos sistemas siekiant rūpintis ypatingais vaikų, prekybos žmonėmis aukų, poreikiais](#), 2014 m. birželio 30 d.

Paskirtų globėjų užduotis – ginti vaiko interesus ir prireikus naudotis veiksniumu vaiko vardu ⁽¹⁰⁾.

Per visą prieglobsčio procedūrą turėsite sutelkti dėmesį į kelis svarbius vaiko apsaugos aspektus: ginti vaiko interesus, teikti vaikui tinkamą informaciją, išklausti vaiko nuomonę, užtikrinti vaiko saugumą ir gerbti šeimos vienovę.

Vaiko interesai

Vaiko interesai yra tarptautinėje ir Europos teisėje pripažįstama teisė, principas ir procedūrinė taisyklė. Jie yra visų sprendimų dėl vaiko migracijos kontekste pagrindas. Šios teisės tikslas – užtikrinti vaiko raidą ir galimybę naudotis visomis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (VTK) nustatytais teisėmis.

Praktiškai tai reiškia, kad jūs, kaip globėjas, ir visi kiti subjektai turite įvertinti individualias konkrečias vaiko aplinkybes ir poreikius. Į šį vertinimą reikia atsižvelgti imantis visų su vaiku susijusių trumpalaikių, vidutinės trukmės ar ilgalaikių veiksmų ir sprendimų. Vertinimas turi apimti bent šiuos aspektus: vaiko nuomonę; vaiko tapatybę; šeimos aplinka ir santykiai; priežiūros, apsaugos ir saugumo poreikiai; galimi papildomi pažeidžiamumo aspektai; sveikatos ir švietimo aspektai.

Vaiko interesai turėtų būti vertinami reguliariai, kad institucijos galėtų atsižvelgti į vaiko brandą ir raidą, taip pat į bet kokius vaiko aplinkybių ar nuomonės pokyčius. Priimant su vaiku

⁽⁹⁾ PPD 25 straipsnio 1 dalis.

⁽¹⁰⁾ PPD 25 straipsnio 1 dalies a punktas, taip pat PSD 24 straipsnis.

susijusius svarbius sprendimus, taip pat turėtų būti paaiškinama, kaip atsižvelgiama į vaiko interesus ir kuo remiantis priimamas sprendimas.

Jūs, kaip globėjas, turite pasirūpinti, kad atitinkamos institucijos, pasitardamos su jumis ir vaiku, reguliariai vertintų vaiko interesus ir į juos atsižvelgtų. Turėtumėte palaikyti glaudų ryšį su vaiku ir informuoti institucijas apie bet kokius pokyčius, dėl kurių reikėtų priimti naują sprendimą arba pakeisti požiūrį.

Susiję leidiniai

EASO, [*Vaiko interesų apsaugos vykdant prieglobsčio procedūras praktinis vadovas*](#), 2019 m.

Informacijos teikimas

Vaikas visada turi teisę ieškoti informacijos, kuri garantuojama PPD ⁽¹⁾ ir Direktyvoje 2013/33/ES (PSD) ⁽¹²⁾, ją gauti ir ja dalytis. Informacija turi būti pateikiama vaikui suprantama kalba ir būdu. Už vaiko informavimą yra atsakingi visi su vaiku bendraujantys subjektai. Gali būti, kad vaikas negavo tinkamos informacijos, jos nesuprato arba ją pamiršo. Jūs, kaip globėjas, esate atsakingas už informacijos teikimą ir užtikrinimą, kad iš kitų subjektų gauta tinkama informacija pasiektų vaiką.

Vaikai turi būti informuojami taip, kad suprastų procesą, kuriuose dalyvauja, pobūdį ir tikslą, suvoktų, kaip tai susiję su jų situacija, kokias galimybes jie turi, galimus rezultatus ir ką tai reiškia konkrečiai jiems. Ši informacija turėtų būti teikiama pasitelkiant vaikams pritaikytus, atžvalgius lyčiai ir pagal amžių bei aplinkybes tinkamus paaiškinimus vaikui suprantama kalba, kad vaikas galėtų dalyvauti būdamas visapusiškai informuotas.

Prireikus vaikui turi būti teikiamos vertimo žodžiu paslaugos. Jei įmanoma, vertėjas turėtų turėti vertimo vaikams patirties.

Vaiko galimybėms gauti informaciją turi įtakos individualios aplinkybės, pavyzdžiui, vaiko amžius, branda, galimas daugialypis pažeidžiamumas ar kultūrinė kilmė. Galbūt vaikas nemoka skaityti arba neturi kantrybės sutelkti dėmesį į rašytinį tekstą. Pateikite informaciją nedideliais kiekiais, vartokite paprastus žodžius, naudokite animacijas, piktogramas ir kuo labiau sutrumpinkite teksto ilgį.

⁽¹⁾ PPD 12 straipsnio 1 dalis.

⁽¹²⁾ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyvos 2013/33/ES](#), kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29), 5 straipsnis.

Susiję leidiniai

Daugiau informacijos apie informacijos teikimą žr. EUAA, [Practical Guide on Information Provision – Access to the asylum procedure](#) [Praktinis informacijos teikimo vadovas. Galimybė naudotis prieglobsčio procedūra], 2024 m. gruodžio mėn.

Vaiko nuomonės išklašymas ir vaiko dalyvavimas

Vaikas turi teisę asmeniškai arba per jus, kaip globėją, išreikšti savo pažiūras ir nuomonę. Pokalbis su vaiku visada turi būti rengiamas saugioje, konfidencialioje, patogioje ir vaikui pritaikytoje aplinkoje tinkamoje (-ose) vietoje (-ose), kuri (-ios) padeda įgyti vaiko pasitikėjimą. Vaiko nuomonės ir norų reikėtų paisyti atsižvelgiant į amžių ir brandą.

Jūs, kaip globėjo, užduotis taip pat yra perduoti vaiko nuomonę ir pasirūpinti, kad institucijos į ją atsižvelgtų. Vaiko teisė būti išklašytam neturėtų būti taikoma tik per pokalbį. Institucijos turi būti dėmesingos vaiko požiūriui, poreikiams ir nuomonei ir mažiau formaliuose pokalbiuose.

Vaiko saugumo užtikrinimas

Vykdant prieglobsčio procedūras vaikai turi būti apsaugomi nuo visų formų smurto, priekabiavimo, nesirūpinimo ir išnaudojimo. Prieglobsčio ir priėmimo pareigūnai turi atsižvelgti į galimus pažeidžiamumo ir rizikos požymius ir būti budrūs, kad užtikrintų vaiko saugumą. Jūs, kaip globėjas, turite rinkti informaciją apie vaiko gerovę ir bet kokius apsaugos ar saugumo klausimus. Praktiškai tokios informacijos rinkimas reiškia, kad esate nuolat prieinami ir reguliariai bendraujate su vaiku, o vaikui bendraujant su institucijomis ir kitais susijusiais specialistais, pavyzdžiui, socialiniais darbuotojais, priėmimo pareigūnais, mokytojais, gydytojais, tinkamai atsižvelgiama į gautą informaciją.

Atkreipkite dėmesį į galimus pavojus vaikui, pavyzdžiui, galimybę, kad vaikas susidurs su asmenimis, kurie galbūt jau yra pavertę ar gali paversti jį smurto, žalos ar prekybos žmonėmis auka. Jei sužinote apie tokią realią grėsmę, būtina skubiai pranešti paskirtajam atitinkamų institucijų pareigūnui. Labai svarbu, kad institucijos, vertindamos situaciją, laikytųsi atsargumo principo ir užkirstų kelią bet kokiai žalai vaikui.

Praktinis patarimas

Galimi globėjo veiksmai, susiję su vaiko saugumu:

- Informuokite vaiką apie esamas apsaugos priemones, kurių būtų galima imtis.
- Įsitikinkite, kad institucijos nuolat vertina vaikui kylančią riziką. Aktyviai palaikykite vaiką jam bendraujant su atitinkamomis institucijomis ir teisėsaugos pareigūnais.
- Nedelsdami informuokite atitinkamas institucijas, jei turite naujos informacijos, susijusios su vaiko saugumu, ypač jei manote, kad vaikui gali kilti pavojus.
- Jei vaikas dinga, pasirūpinkite, kad apie tai būtų nedelsiant pranešta atitinkamoms institucijoms, kad jos įtrauktų informaciją apie dingusį vaiką į Šengeno informacinę sistemą ir kad būtų dedamos pastangos surasti vaiką.
- Nuolat priminkite visoms dalyvaujančioms institucijoms, kad jos negali atskleisti informacijos apie vaiko, kaip tarptautinės apsaugos prašytojo, statusą.

Pagarba šeimos vienovei ir šeimos narių paieškos vykdymas

Pagal ES prieglobsčio *acquis*, viena pagrindinių valstybių narių pareigų yra surasti vaiko šeimos narius ir padėti vaikui susijungti su jais, kai manoma, kad tai atitinka jo interesus⁽¹³⁾. Šeimos narių paiešką institucijos turėtų pradėti kuo greičiau⁽¹⁴⁾. Svarbu pažymėti, kad šeimos suradimas automatiškai nelemia šeimos susijungimo.

Šeimos narių paieška siekiama trijų pagrindinių tikslų:

1. surasti informaciją apie vaiko šeimos narius ar buvusius globėjus ir jų buvimo vietą;
2. padėti vaikui atkurti ryšius su šeima, jei tai atitinka jo interesus;
3. palengvinti vaiko susijungimą su šeimos nariais priimančiojoje šalyje, kitoje ES+ šalyje, trečiojoje šalyje arba kilmės šalyje, jeigu tai atitinka vaiko interesus⁽¹⁵⁾.

Jei vaikai keliauja su šeimos nariais, kurie nėra jų tėvai ar teisėti globėjai (vadinamieji atskirti vaikai), taip pat turi būti patikrinti ir įvertinti šeimos ryšiai su juos lydinčiais suaugusiais. Turi būti atliekama ir atskirtų vaikų šeimos narių paieška, siekiant išsiaiškinti, kur yra tėvai ar teisėti globėjai.

⁽¹³⁾ PSD 24 straipsnis.

⁽¹⁴⁾ PSD 24 straipsnio 3 dalis.

⁽¹⁵⁾ Pagal 1989 m. lapkričio 20 d. JT Generalinės Asamblėjos priimtos [Vaiko teisių konvencijos](#), Jungtinių Tautų sutarčių serija, 1577 t., p. 3, 22 straipsnį – teisė „ieškoti kiekvieno vaiko bėglio tėvų arba kitų šeimos narių, gauti iš jų reikalingą informaciją, kad būtų galima grąžinti vaiką į šeimą“ ir 2003 m. rugsėjo 22 d. [Tarybos direktyvos](#) 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003 10 3) ir 10 straipsnio 3 dalies a punktą, kuriame nustatyta, kad valstybės narės turi leisti šeimos susijungimo tikslu atvykti ir gyventi jo pirmojo giminytės laipsnio tiesiąją aukštutinę liniją giminėms, netaikydamos nustatytų sąlygų, ir teisėtam globėjui ar bet kuriam kitam šeimos nariui, jei tas pabėgėlis neturi giminių tiesiąją aukštutinę giminytės liniją arba tokių giminių negalima surasti.

Jūs, kaip globėjas, turėtumėte padėti institucijoms ir vaikui šiame procese – informuoti vaiką apie šeimos narių paieškos tikslą, pasiteirauti jo nuomonės ir jį išklausyti. Turėtumėte palengvinti keitimąsi informacija su institucijomis, siekdami užmegzti ryšius su vaiko šeima. Taip pat galite padėti vaikui užmegzti ryšį su šeima ir, jei reikia, lydėti jį priimant sudėtingus sprendimus arba dalyvaujant pokalbiuose, susijusiuose su šeima.

Praktinis patarimas

Jūs, kaip globėjas, atliekate svarbų vaidmenį ieškant šeimos narių. Turėkite omenyje toliau išvardytus dalykus.

- Nelydimi vaikai gali nenorėti grįžti į savo kilmės šalį, o šeimos narių paieškos procedūros inicijavimą jie gali suvokti kaip siekį grąžinti juos į kilmės šalį. Kartais vaikai susiduria su šeimos narių spaudimu pasilikti šalyje.
- Vaikas gali turėti nuoširdžių, pagrįstų nuogąstavimų dėl savo šeimos narių paieškos ir manyti, kad jei šeimos nariai bus surasti, jam arba jo šeimai kils pavojus.
- Globėjai turėtų padėti vaikui užtikrindami, kad šeimos narių paieškos ir galiausiai šeimos susijungimo procesas vyktų vadovaujantis vaiko interesais, atsižvelgiant į vaiko nuomonę, ir palengvindami keitimąsi informacija su institucijomis.

Susiję leidiniai

EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) [Šeimos narių paieškos praktinis vadovas], 2016 m. kovo mėn.

2. Galimybė naudotis prieglobsčio procedūra

Prašyti tarptautinės apsaugos yra kiekvieno vaiko pagrindinė teisė. Vaikui reikia padėti priimti informaciją pagrįstą sprendimą dėl prašymo suteikti tarptautinę apsaugą ⁽¹⁶⁾. Atsižvelgiant į tai, pagal amžių, lytį ir kultūrą tinkama informacija turėtų būti pateikiama iš anksto. Reikia atsižvelgti į vaiko nuomonę dėl tarptautinės apsaugos prašymo pagal jo amžių ir brandą.

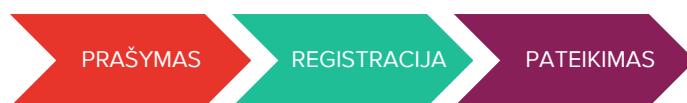
Atlikdami globėjo vaidmenį, turėtumėte padėti vaikams prieglobsčio procese nuo pat pirmojo etapo. Globėjas turi būti paskirtas kuo greičiau, siekiant užtikrinti, kad nuo pat pradžių būtų atsižvelgiama į vaiko interesus.

Vis dėlto gali būti ir taip, kad pradėsite dalyvauti šiame procese tik praėjus kuriam laikui. Taip paprastai būna tokiu atveju, kai vaikas išreiškia norą prašyti tarptautinės apsaugos kirsdamas sieną arba išlipdamas iš laivo, taigi dar prieš tai, kai kompetentingos institucijos būtų galėjusios paskirti jus globėju.

Vaikui reikia suteikti galimybę gauti teisinį patarimą ir konsultaciją. Tai padės vaikui ir jums, kaip globėjui, suprasti visus prieglobsčio procedūros etapus, kurie gali būti gana sudėtingi. Pagal gerąją patirtį rekomenduojama užtikrinti, kad vaikas visais prieglobsčio procedūros etapais turėtų galimybę pasinaudoti nemokamomis teisinės pagalbos paslaugomis. Vaiko patarėjui teisės klausimais taip pat reikėtų suteikti galimybę dalyvauti pokalbyje su vaiku.

Galimybė naudotis procedūra užtikrinama trimis etapais, kaip parodyta 2 paveiksle: prašymas, prašymo registracija ir prašymo pateikimas ⁽¹⁷⁾. Šie trys etapai suteikia prašytojui tam tikras teises ir pareigas.

2 pav. Galimybės naudotis prieglobsčio procedūra etapai

⁽¹⁶⁾ EASO, [Vaiko interesų apsaugos vykdant prieglobsčio procedūras praktinis vadovas](#), 2019 m.

⁽¹⁷⁾ PPD 6 straipsnyje nurodomi šie galimybės pasinaudoti prieglobsčio procedūromis etapai: prašymas, prašymo registracija ir prašymo pateikimas.

Praktinis patarimas

Priklausomai nuo kiekvienos valstybės narės teisės aktų ir praktikos, terminai, vartojami kalbant apie šiuos procedūros etapus, gali skirtis. Gali būti naudinga susipažinti su PPD 6 straipsnyje apibūdintų trijų etapų vertimu į jūsų kalbą ⁽¹⁸⁾. Registracija ir prašymo pateikimas gali būti vykdomi vienu metu. Kitais atvejais visus tris etapus toje pačioje administracinėje įstaigoje galima įvykdyti tą pačią dieną. Kai šie etapai vykdomi atskirai, pagrindiniai bendrieji duomenys apie asmenį paprastai paimami registruojant prašymą – tai leidžia bent jau praktiškai organizuoti pradinį priėmimą. Papildomi išsamūs duomenys renkami žmogui pateikiant prašymą.

2.1. Tarptautinės apsaugos prašymas

Tarptautinės apsaugos prašymas – tai pageidavimas gauti tarptautinę apsaugą išreiškimas bet kokia forma bet kuriai nacionalinei institucijai.

Prašymas yra pirmas žingsnis norint pasinaudoti prieglobsčio procedūra.

Nuo tos akimirkos, kai asmuo išreiškia norą gauti tarptautinę apsaugą, jis yra laikomas tarptautinės apsaugos prašytoju.

Prašyti galima bet kokia forma. Nereikalaujama, kad prašytojas užpildytų formą. Prašytojas netgi gali paprašyti apsaugos išreikšdamas baimę grįžti. Jis neturi vartoti konkrečių žodžių „prieglobstis“ arba „tarptautinė apsauga“. Daugelis vaikų, kuriems gali būti reikalinga tarptautinė apsauga, aiškiai neparodo ar net nesudaro įspūdžio, kad atvykusiems į šalį jiems reikia prieglobsčio. Daugelis jų nežino savo teisių ir pareigų arba neprašo apsaugos dėl to, kad yra girdėję neteisingą informaciją, arba dėl to, kad buvo klaidingai informuoti apie savo teises ir galimybes kitų asmenų, įskaitant kontrabandininkus.

Sulig tarptautinės apsaugos prašymu įsigalioja kelios teisės ir pareigos, be kita ko:

- teisė pasilikti valstybės narės teritorijoje ⁽¹⁹⁾;
- teisė į informaciją prašytojui suprantama kalba apie tai, kaip pateikti tarptautinės apsaugos prašymą, ir apie prašytojo teises bei pareigas prieglobsčio procedūros metu ⁽²⁰⁾;
- teisė bendrauti su UNHCR ir (ar) kitomis teisines konsultacijas teikiančiomis organizacijomis ⁽²¹⁾;
- valstybės narės pareiga nustatyti (įvertinti), ar prašytojui reikia specialių procedūrinių garantijų ⁽²²⁾ arba ar jis turi specialiųjų priėmimo poreikių ⁽²³⁾;

⁽¹⁸⁾ PPD vertimą į visas ES kalbas galima rasti adresu <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj>.

⁽¹⁹⁾ PPD 9 straipsnis.

⁽²⁰⁾ PPD 12 straipsnio 1 dalies a punktas.

⁽²¹⁾ PPD 12 straipsnio 1 dalies c punktas.

⁽²²⁾ PPD 24 straipsnio 1 dalis.

⁽²³⁾ PSD 22 straipsnio 1 dalis.

- valstybių narių pareiga užtikrinti pagrindines materialines priėmimo sąlygas, kaip nustatyta PSD ⁽²⁴⁾;
- prašytojo pareiga bendradarbiauti su institucijomis ⁽²⁵⁾.

Jūs, kaip globėjo, vaidmuo

Turėtumėte gebėti įgyti vaiko pasitikėjimą, kad galėtumėte nustatyti, kada vaikas išreiškia ketinimą prašyti apsaugos, ir aktyviai informuoti institucijas, kad vaikas gali pageidauti prašyti apsaugos. Tai reiškia, kad turėtumėte pasikalbėti su vaiku, išklausyti jį, atsižvelgti į jo nuomonę ir įsitikinti, kad jis visiškai supranta tarptautinės apsaugos reikšmę, ką ji apima, kokias suteikia teises ir kokias sukelia pasekmes.

Jei jau esate paskirtas globėju, kai vaikas išreiškia norą prašyti tarptautinės apsaugos, jūsų pagrindinė užduotis – patikrinti, ar prašymas suteikti tarptautinę apsaugą iš tiesų atitinka vaiko interesus.

Kai kuriais atvejais vaiko interesus gali atitikti kitos procedūros ir teisiniai statusai, o ne prašymas suteikti tarptautinę apsaugą. Tai gali būti vaiko perdavimas institucijoms, kurios jam taikytų, pvz., konkrečiai prekybos žmonėmis aukoms arba asmenims be pilietybės numatytas procedūras, arba daugiau nei vieno teisėto atvykimo būdo pasirinkimas.

Turėtumėte surinkti visą svarbią informaciją ir informuoti vaiką apie jo teises, susijusias su galimais teisėtais atvykimo būdais ir kiekvieno sprendimo pasekmėmis. Tinkami sprendimai turėtų būti siūlomi koordinuojant veiksmus su atitinkamomis vaikų apsaugos ir migracijos institucijomis. Jūs, kaip globėjas, galite paskatinti prieglobsčio institucijas bendrauti su nacionalinėmis vaiko apsaugos sistemomis ir (arba) naudotis nukreipimo mechanizmais.

Praktiniai patarimai

- Visada atsižvelkite į vaiko interesus.
- Siekite, kad vaikas kuo labiau jumis pasitikėtų.
- Informuokite vaiką apie jo teises ir galimus teisėtus atvykimo būdus.
- Padėkite vaikui apsispręsti, ar prašyti tarptautinės apsaugos.
- Surinkite atitinkamą informaciją prašymui pagrįsti.
- Koordinuokite veiksmus su kitais atitinkamais subjektais savo valstybėje narėje ir priimkite sprendimus bendradarbiaudami su vaiko apsaugos institucijomis.

⁽²⁴⁾ PSD 22 straipsnio 1 dalis.

⁽²⁵⁾ PPD 13 straipsnis.

Susiję leidiniai

EASO, [Vaiko interesų apsaugos vykdant prieglobsčio procedūras praktinis vadovas](#), 2019 m.

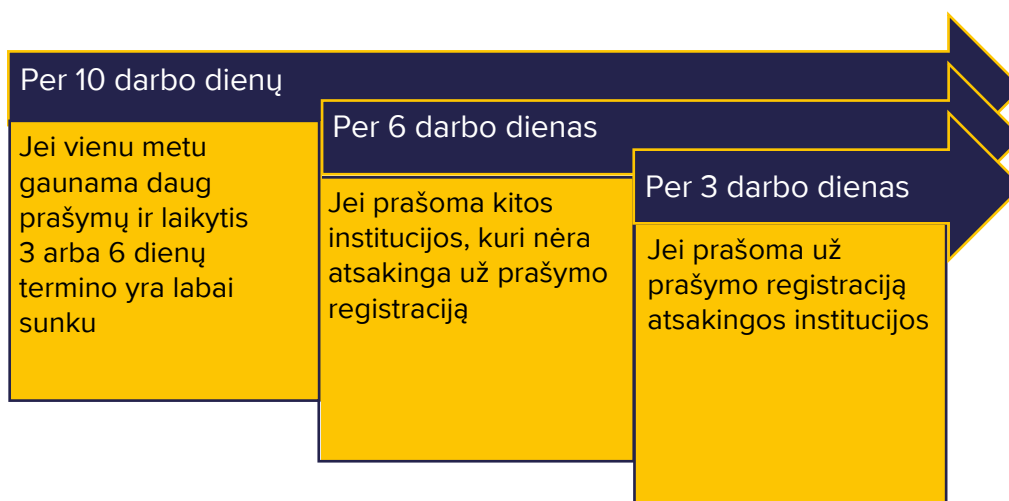
2.2. Tarptautinės apsaugos prašymo registracija

Registracija reiškia, kad padaromas įrašas apie prašytojo ketinimą siekti apsaugos.

Prieglobsčio prašymo registracijos tikslas – sukurti oficialų įrašą, kad prieglobsčio prašytojas galėtų veiksmingai naudotis savo teisėmis ir laikytis pareigų ⁽²⁶⁾. Taigi registracija turėtų būti atlikta kuo greičiau per PPD 6 straipsnyje nustatytą laiką, kaip parodyta 3 pav.

Šiame etape institucijos surenka prašytojo pagrindinius asmens duomenis (pavyzdžiui, jo vardas, pavardė, gimimo data ir vieta, taip pat pilietybė, jei prašytojas ją turi).

3 pav. Galimybės naudotis procedūra terminai, kaip nustatyta PPD 6 straipsnyje

Atsižvelgdamos į vaiko amžių, valstybės narės taip pat paims pirštų atspaudus laikydamosi Reglamente (ES) Nr. 603/2013 (EURODAC reglamentas) ⁽²⁷⁾ nustatytų terminų. Institucijos privalo informuoti vaiką apie tai, kodėl jos ima pirštų atspaudus ir kaip duomenys bus naudojami. Pirštų atspaudai turi būti imami taip, kad nebūtų žeminamas žmogaus orumas.

⁽²⁶⁾ PPD 27 konstatuojamoji dalis.

⁽²⁷⁾ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamento \(ES\) Nr. 603/2013](#) dėl EURODAC sistemos pirštų atspaudams lyginti sukūrimo siekiant veiksmingai taikyti Reglamentą (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, ir dėl valstybių narių teisėsaugos institucijų bei Europolo teisėsaugos tikslais teikiamų prašymų palyginti duomenis su EURODAC sistemos duomenimis ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1077/2011, kuriuo įsteigiama Europos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29), 9 straipsnio 1 dalis.

Susiję leidiniai

EASO, [*Praktinis registracijos vadovas. Tarptautinės apsaugos prašymų pateikimas*](#), 2021 m. gruodžio mėn., VIII skyrius, A dalis apie EURODAC.

FRA, [*Teisė į informaciją: gairės institucijoms dėl pirštų atspaudų ėmimo sistemai EURODAC*](#), 2019 m. gruodžio mėn.

Registracijos etape institucijos paims vaiko pasą, jei vaikas jį turi, ir (arba) bet kokius kitus tapatybės dokumentus, pavyzdžiui, gimimo liudijimą, mokyklos pažymėjimus ir skiepų pasus. Vaikas turi informuoti institucijas, kur yra jo tėvai ir šeimos nariai. Šiuo momentu Dublino procedūros tikslais ypač svarbu nurodyti, ar kuris nors šeimos narys gyvena kitoje ES+ šalyje.

Susiję leidiniai

Procedūra, pagal kurią nustatoma, kurios valstybės narės turėtų nagrinėti prašymą, išsamiai aprašyta EUAA ir FRA leidinyje [*Practical Tool for Guardians – Transnational procedures*](#) [Praktinė priemonė globėjams. Tarpvalstybinės procedūros], 2023 m.

Jūs, kaip globėjas, vaidmuo

Jūs, kaip globėjas, galite pradėti nuo jau turimos informacijos apie vaiką vertinimo. Turėtumėte atkreipti dėmesį į vaiko teiginius jam pasakojant savo istoriją ir pasiteirauti, ar yra daugiau dokumentų, kuriuos vaikas gali turėti arba galėtų surinkti nekeldamas sau pavojaus. Gali praversti mokyklos dokumentai, gimimo liudijimas, skiepų pasas, bet kokie vieši straipsniai ar dokumentai, susiję su galimomis bėgimo iš kilmės šalies priežastimis, ir dokumentai ar informacija apie šeimos narius. Taip pat svarbu, kad atkreiptumėte dėmesį į vaikams būdingus teiginius (pvz., dokumentus, susijusius su priverstine arba ankstyva santuoka, priverstiniu ėmimu į kariuomenę, moterų lyties organų žalojimu (apipjaustymu), prekyba vaikais, smurtu šeimoje ir artimoje aplinkoje, priverstiniu darbu, seksualine prievarta).

Priklausomai nuo jūsų nacionalinės praktikos, sveikatos patikrinimai gali būti atliekami prieš registraciją arba po jos. Kaip globėjas, turėtumėte atkreipti gydytojo dėmesį į bet kokias vaiko sveikatos problemas.

Be to, institucijos turi įvertinti visus specialiuosius poreikius, kurių gali turėti vaikas. Vaiko specialiųjų poreikių nustatymo procesas reikalauja aktyvaus institucijų ir nevyriausybinių subjektų, dalyvaujančių prieglobsčio procedūroje, vaidmens. Konkretius poreikius institucijos gali nustatyti tuo metu, kai išreiškiamas prašymas, tačiau pasitaiko atvejų, kai jie nustatomi tik registracijos ar prašymo pateikimo etape arba dar vėliau. Pažeidžiamumas, dėl kurio atsiranda specialiųjų poreikių, taip pat gali paaiškėti vėlesniame etape.

Jei vaikas turi specialiųjų poreikių, turėtumėte užtikrinti, kad būtų suteiktos visos procedūrinės garantijos kitam etapui, t. y. pateikimui. Pavyzdžiui, priklausomai nuo aplinkybių, tai gali būti

psichologo, vyriškosios ar moteriškosios lyties vertėjo dalyvavimas, atsižvelgiant į vaiko pageidavimus, arba galimybė gauti patarėjo ar teisininko pagalbą.

Praktiniai patarimai

- Pasirūpinkite, kad dalyvautų vertėjas žodžiu.
- Pasirūpinkite, kad per registracijos procesą vaikas būtų informuojamas apie jo teises ir pareigas.
- Praneškite institucijoms, jei žinoma, kur yra vaiko tėvai ar kiti šeimos nariai.
- Jei žinote, kad vaikas turi specialiųjų poreikių, pasirūpinkite, kad institucijos apie juos žinotų ir į juos atsižvelgtų.
- Surinkite reikalingus dokumentus, pagrindžiančius vaiko prašymą, ir pateikite juos atitinkamoms institucijoms.

2.3. Tarptautinės apsaugos prašymo pateikimas

Pateikimas reiškia, kad tarptautinės apsaugos prašymo procesas užbaigiamas.

Pateikimu užbaigiamas galimybės naudotis procedūra etapas. Tuomet pradedama prašymo nagrinėjimo procedūra.

Pateikimo etapas yra itin svarbus, nes per jį renkama informacija ir ja dalijamasi su sprendžiančiąja institucija. Tai yra asmeninio pokalbio pagrindas.

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad tarptautinės apsaugos prašymą išreiškęs asmuo turėtų galimybę kuo greičiau jį pateikti ⁽²⁸⁾. O jei asmuo nepateikia prašymo ir nėra pagrįstų šio nepateikimo priežasčių, sprendžiančioji institucija gali nuspręsti nutraukti procedūrą ⁽²⁹⁾. Prašymas paprastai pateikiamas asmeniškai. Rašytinė registracija gali būti atliekama tik ypatingais atvejais, pavyzdžiui, jei vaikas turi fizinę negalią arba yra ligoninėje. Pasidomėkite, kokia praktika taikoma jūsų šalyje dėl šių išimtinių atvejų.

Pasirengimo laikas priklauso nuo konkrečios nagrinėjamos bylos, prašytojo asmeninių aplinkybių (pvz., atsižvelkite į daugialypį pažeidžiamumą, su sveikata susijusias problemas ir t. t.), taip pat nuo prieš registraciją turimos informacijos apie vaiką.

Valstybės narės gali nustatyti papildomų prašymo pateikimo taisyklių, pavyzdžiui, nacionalinės teisės aktuose gali būti numatyta, kad prašymas turi būti pateikiamas asmeniškai ir (arba) nurodytoje vietoje ⁽³⁰⁾.

Prašymo pateikimas reiškia konkrečių teisių ir pareigų atsiradimą ir:

⁽²⁸⁾ PPD 6 straipsnio 2 dalis.

⁽²⁹⁾ PPD 6 straipsnio 2 dalis ir 28 straipsnis.

⁽³⁰⁾ PPD 6 straipsnio 3 dalis.

- nagrinėjimo procedūros laikotarpio pradžią ⁽³¹⁾;
- ES+ šalies, atsakingos už prašymo nagrinėjimą, nustatymo procedūros laikotarpio pradžią (Dublino procedūrą).

Vaikų prieglobsčio procedūroms turi būti taikomas ypatingas prioritetas. Vis dėlto svarbu individualizuoti procedūros trukmę arba suteikiant pirmenybę vaiko prašymui, arba pratęsiant poilsio ir atsigavimo laikotarpį prieš nustatant pokalbio datą, jei tai atitinka vaiko interesus.

Pasienio ir paspartintose procedūrose taikomi skirtingi standartai, palyginti su įprasta prieglobsčio procedūra. Taikant paspartintas procedūras nustatomi trumpesni procedūriniai etapai, visų pirma tais atvejais, kai tikėtina, kad prašymas bus akivaizdžiai nepagrįstas. Kai tarptautinės apsaugos paprašoma pasienyje arba tranzito zonoje, valstybės narės gali numatyti priimtinumo ir (arba) esminio nagrinėjimo procedūras tose vietose ir tokiomis aplinkybėmis prašytojai gali būti sulaikyti arba gali būti apribota jų judėjimo laisvė. Visgi PPD yra numatyta prašymo pasienyje ir supaprastintų procedūrų taikymo vaikams išimtis ⁽³²⁾. Iš tiesų, kai vykdomos tokios procedūros negalima užtikrinti vaikams reikalingos tinkamos pagalbos, vaikams turi būti taikoma išimtis.

Jūs, kaip globėjas, vaidmuo

Pateikimo etapas yra ypač svarbus ir jūs, kaip globėjas, turėtumėte jame dalyvauti. Atminkite, kad, priklausomai nuo valstybės narės, registracija ir (arba) pateikimas gali būti ne du atskiri procedūros etapai, o tik vienas.

Vaikas turėtų gauti visą svarbią rašytinę informaciją savo gimtąja kalba arba ta kalba, kurią jis supranta arba pagrįstai manoma, kad supranta. Asmens duomenys užregistruojami. Vaikas turi turėti galimybę juos patvirtinti ir dar kartą patikrinti, ar jie užregistruojami tinkamai. Jei vaiko asmens duomenys jau surinkti prašymo arba registracijos etape, vaikas turi turėti galimybę patikrinti, ar jie užregistruoti tinkamai.

Daugelis vaikų, ypač jei jie ką tik atvyko, nežino, kad institucijos juos klausinėja oficialiai. Dėl to vaikas gali painioti, kokią informaciją reikia atskleisti šioje konkrečioje aplinkoje, arba nesisitikėti, jei turi neigiamos bendravimo su specialistais patirties.

Jūs, globėjas, turėtumėte paaiškinti vaikui institucijos vaidmenį, atsižvelgdami į tai, kad vaiko santykiai su tėvais ar kitais suaugusiaisiais galbūt buvo sudėtingi arba vaikas buvo traumuojamas ar diskriminuojamas. Turėsite ypač stengtis, kad vaikas būtų ramus, ir suprantamai paaiškinti kiekvieną procedūros etapą ir institucijų vaidmenį šiame kontekste.

Turėtumėte paaiškinti, kad visa aptariama informacija yra konfidenciali ir kad tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūroje dalyvaujančioms institucijoms suteikta informacija negali būti dalijamasi ir ji negali būti perduodama vaiko kilmės šalies institucijoms. Svarbu, kad vaikas tai žinotų ir jaustųsi laisvai pasakodamas savo istoriją. Globėjas taip pat turi pabrėžti vaikui, kaip svarbu sakyti tiesą ir suteikti kuo daugiau informacijos institucijoms.

⁽³¹⁾ PPD 31 straipsnio 3 dalis.

⁽³²⁾ PPD 24 straipsnio 3 dalis.

Jei vaikui sunku paaiškinti, jei jis neprisimena, jei matote, kad prisimindamas ir aiškindamas jis jaučiasi pavargęs arba kenčia, visada reikėtų skirti daugiau laiko ir paprašyti pertraukėlių. Per prašymo pateikimo etapą vaiko nebus prašoma paaiškinti ir (arba) užrašyti visų priežasčių, dėl kurių jis išvyko arba pabėgo iš savo šalies, reikės nurodyti tik svarbiausias priežastis.

Praktiniai patarimai

Turėtumėte informuoti vaiką apie tai, ko tikėtis šiame etape, pavyzdžiui, apie:

- prašymo pateikimo tikslą;
- vaiko teises šiame procedūros etape;
- prašymo pateikimo poetapius ir turinį;
- prašytojo pareigą sakyti tiesą ir galimas klaidingų teiginių pasekmes;
- vertėjo vaidmenį;
- lydinčių asmenų vaidmenį (jei aktualu);
- institucijai taikomą konfidencialumo pareigą;
- galimybę prašyti pertraukų;
- garso įrašo paskirtį (jei aktualu).

Prieš užbaigdamas pateikimo etapą, institucijos turėtų įsitikinti, kad visa informacija tinkamai užregistruota. Dėl įvairių priežasčių registracijos metu gali kilti nesusipratimų ar painiava. Patikinkite vaiką, kad normalu jaustis nesaugiai ir (arba) abejoti tuo, kas buvo pasakyta per susitikimą. Paaiškinkite, kad jis gali klausti, ir performuluokite atsakymus, jei vaikas jų gerai nesuprato.

Institucijų taikoma tvarka dėl pateikimo ataskaitos oficialaus pasirašymo gali skirtis. Gali būti reikalaujama, kad ją pasirašytų globėjas arba vaikas, arba abu. Geriausia, kai ją turi pasirašyti ir vaikas, ir globėjas. Kai patvirtinsite ir pasirašysite šią ataskaitą, jums bus išduota jos kopija ir visų papildomų dokumentų kopijos.

2.4. Kas nutinka, kai ginčijamas vaiko amžius?

Amžius yra esminis vaiko tapatybės elementas, jis taip pat lemia valstybės ir asmens santykį. Pasikeitus amžiui gali atsirasti tam tikrų teisių ir pareigų.

Jei nelydimas vaikas negali pateikti jokių dokumentų, institucijos gali nuspręsti atlikti amžiaus nustatymo procedūrą. Amžiaus nustatymas – tai procedūra asmens chronologiniam amžiui arba amžiaus intervalui nustatyti, kurią institucijos taiko siekdamas išsiaiškinti, ar asmuo yra vaikas, ar suaugusysis.

Ne visose kultūrose žmogaus tapimą suaugusiuoju lemia chronologinis amžius. Kai kuriose kultūrose vaikai laikomi suaugusiaisiais jau tada, kai atsiranda tam tikrų fizinių pokyčių arba kai jie susituokia. Dėl šių priežasčių jie paprastai nežino savo chronologinio amžiaus ir sunkiai

supranta jo svarbą Vakarų kultūrose. Dėl šio kultūrinio skirtumo vaiko teiginiai apie gimimo datą ar amžių gali būti migloti.

Kartais vaikai apsimeta suaugusiais, kad galėtų tęsti kelionę arba išvengti prižiūrimo apgyvendinimo. Kai kada suaugęs prašytojas tvirtina esąs vaikas, kad galėtų pasinaudoti vaikams skirtos sistemos teikiamais privalumais.

Amžiaus nustatymo metodai turėtų būti plataus pobūdžio, o medicininiai metodai turėtų būti taikomi tik kraštutiniu atveju.

PPD yra nustatyta įvairių apsaugos priemonių ir metodų, kuriais siekiama užtikrinti, kad amžiaus nustatymas nebūtų atgrasus. Metodai turi būti taikomi pakopomis – pradedama nuo dokumentų tikrinimo, psichosocialinio pokalbio ir tik paskui atliekami medicininiai tyrimai.

Kai kurie medicininiai amžiaus nustatymo metodai yra ištis nemalonūs, vaikui gali būti skausmingi, todėl jų taikymą būtina atidžiai apsvarstyti. Nustatymas tik pagal fizinę išvaizdą negali būti laikomas amžiaus nustatymo metodu, nes asmens išvaizdai gali turėti įtakos etninės savybės ir asmens gyvenimo įvykiai.

Kol vyksta nustatymo procedūra ir amžius dar nenustatytas, abejotinos aplinkybės turi būti aiškinamos prašytojo naudai ir prašytojas turi būti laikomas vaiku.

Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

Rekomenduojama, kad prieš pradėdamos amžiaus nustatymo procedūras institucijos, dalyvaujant globėjui, atliktų vaiko interesų vertinimą, kad suprastų vaiko padėtį ir bet kokią galimą neigiamą amžiaus nustatymo poveikį arba taikytinus metodus.

Tam, kad vaikas visapusiškai suprastų procedūrą ir galėtų joje dalyvauti, institucijos turi jį informuoti apie amžiaus nustatymo galimybes ir metodus. Turėtumėte prisidėti prie vaiko informavimo proceso.

Vaikas ir (arba) jūs, kaip globėjas, turėtumėte duoti informaciją pagrįstą sutikimą atlikti medicininį tyrimą. Atsisakymas duoti sutikimą neturėtų lemti jokių automatiškų prielaidų ar pasekmių.

Jūsų, globėjo, užduotis – padėti vaikui suprasti amžiaus nustatymo procedūrą ir išsiaiškinti, ar vaikas galėtų pateikti institucijai naudingų dokumentų, kurie pagelbėtų nustatant amžių. Turėtumėte informuoti vaiką apie amžiaus nustatymo priežastis, padėti jam surinkti papildomus dokumentus, paruošti psichosocialiniam vertinimui arba medicininiam tyrimui, duoti arba atsisakyti duoti sutikimą atlikti medicininį tyrimą, būti su vaiku, kai atliekamos šios procedūros, ir t. t.

Ne visos valstybės narės paskiria globėją iki amžiaus nustatymo. Gali būti, kad globėju būsite paskirtas tik po to. Jei taip, su vaiku aptarkite, kaip vyko amžiaus nustatymo procedūra. Kai kuriems vaikams atrodo, kad ji buvo nemaloni, arba jiems nepatinka, kad institucijos netiki jų nurodytu amžiumi. Vaikui gali prireikti pagalbos ar informacijos dėl tokių neaiškių klausimų.

Susiję leidiniai

EUAA, [All You Need to Know about Age Assessment](#) [Viskas, ką turite žinoti apie amžiaus nustatymą], 2022 m. sausio mėn.

EASO animaciniai filmukai:

- [Age assessment for children](#) [Vaikų amžiaus nustatymas], 2021 m.
- [Age assessment for practitioners](#) [Apie amžiaus nustatymą darbuotojams praktikams], 2020 m.

EASO, [Praktinis amžiaus nustatymo vadovas. Antras leidimas](#), 2018 m. rugsėjo mėn.

FRA, [Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU](#) [Amžiaus nustatymas ir vaikų pirštų atspaudų ėmimas per prieglobsčio procedūras. Minimalūs amžiaus reikalavimai, susiję su vaikų teisėmis ES], 2018 m. balandžio mėn.

3. Teisė į orų gyvenimą prieglobsčio procedūros metu

3.1. Priėmimo sąlygos

PSD siekiama užtikrinti prieglobsčio prašytojams, įskaitant vaikus, orų gyvenimo lygį ir panašias gyvenimo sąlygas visose ES valstybėse narėse.

Per atitinkamą laikotarpį, bet ne ilgiau kaip per 15 dienų po to, kai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, valstybės narės informuoja nelydimus vaikus apie nustatytas išmokas ir apie su priėmimo sąlygomis susijusias jų pareigas ⁽³³⁾.

PSD taip pat apibrėžiamos konkrečios pažeidžiamų tarptautinės apsaugos prašytojų kategorijos ⁽³⁴⁾ (įskaitant nelydimus vaikus) ⁽³⁵⁾ ir nustatoma prievolė atsižvelgti į specifinę šių pažeidžiamų asmenų padėtį.

Susiję leidiniai

EASO, [Gairės dėl nelydimų vaikų priėmimo sąlygų: veiklos standartai ir rodikliai](#), 2018 m. gruodžio mėn.

FRA, Europos Komisija, [Nelydimų vaikų globos vadovas](#), 2014 m.

Orioms priėmimo sąlygoms reikia tinkamo būsto, galimybės naudotis sveikatos priežiūros, švietimo paslaugomis, maisto, drabužių ir kitų pagrindinių daiktų.

Apgyvandinimo galimybė

ES valstybės narės ir Šengeno asocijuotosios šalys nelydimus vaikus paprastai apgyvendina atskirose priėmimo įstaigose; nelydimiems vaikams skirtose zonose bendrose priėmimo įstaigose; bendrose globos įstaigose arba globėjų šeimose. Tais atvejais, kai nelydimi vaikai apgyvendinami įstaigose, jos turi būti pritaikytos prie vaikų specialiųjų poreikių ir jose turi dirbti kvalifikuoti darbuotojai, gebantys paisyti nelydimų vaikų reikmių.

Tinkamas, dažnai – pageidautinas ir ekonomiškai efektyvus būdas apgyvendinti nelydimus vaikus yra globa šeimoje.

Vaikų paskirstymas į priėmimo įstaigas turi būti vykdomas pirmiausia remiantis vaiko interesais ir laikantis šeimos vienovės principo, taip pat atsižvelgiant į specialiuosius priėmimo poreikius, kurių gali turėti nelydimi vaikai. Vis dėlto valstybėms narėms leidžiama nustatyti sistemą, pagal kurią tarptautinės apsaugos prašytojai jų teritorijoje būtų paskirstomi proporcingai.

⁽³³⁾ PSD 5 straipsnis.

⁽³⁴⁾ PSD 21 straipsnis.

⁽³⁵⁾ PSD [2] straipsnio e punktas.

Svarbu visada pateikti institucijoms naujausią informaciją apie vaiko apgyvendinimo vietą ir informuoti prieglobsčio institucijas, jei vaikas pakeičia adresą. Tai turi padėti užtikrinti, kad nepasimestų nė vienas su procedūra susijęs pranešimas.

Galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis

Į jūsų šalį atvykę vaikai gali turėti fizinių ar emocinių problemų dėl susikaupusių traumų ir nuolatinio streso. Todėl jiems reikia ypatingos priežiūros. Prieglobsčio prašantys vaikai turi teisę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant profilaktinę priežiūrą, psichikos sveikatos priežiūrą ir psichosocialinę pagalbą, taip pat lytinę ir reprodukcinę sveikatos priežiūrą.

Galimybė mokytis

Prieglobsčio siekiantiems vaikams švietimas turi būti garantuojamas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir vaikams, kurie yra tos šalies piliečiai. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę visiems vaikams užtikrinti galimybę mokytis ir po to, kai jie nebėra privalomojo mokyklinio amžiaus, ir ne tik pagal privalomas ugdymo programas. Jūs, kaip globėjas, turėtumėte padėti vaikui rasti tinkamą mokyklą, profesinį mokymą ar mokymosi kelią. Jei reikės, jums gali tekti bendrauti su mokyklos vadovybe ir mokytojais.

Maistas, apranga, kiti ne maisto produktai ir išmokos

Aiškinamoji pastaba dėl terminų

Sąvoka „maistas“ apima maistą ir nealkoholinius gėrimus. „Drabužiai“ reiškia ir drabužius, ir avalynę. „Ne maisto produktai“ reiškia esminius namų apyvokos reikmenis, išskyrus maistą, ir įskaitant, pvz., asmeninės higienos priemones, valymo ir skalbimo priemones, patalynę ir rankšluosčius. Prie ne maisto produktų taip pat priskiriamos mokyklinės priemonės.

Maistas, apranga ir kiti ne maisto produktai, taip pat dienpinigiai, yra esminė materialinių priėmimo sąlygų dalis.

Vaikai gali būti aprūpinami maistu, drabužiais ir kitais ne maisto produktais natūra arba finansinių išmokų ar talonų forma. Tai reiškia, kad tais atvejais, kai ES valstybės narės ir Šengeno asocijuotosios šalys nusprendžia nelydimiems vaikams skirti finansinę išmoką šioms išlaidoms padengti, ši išmoka turėtų visiškai padengti šių daiktų įsigijimo išlaidas. Aprūpinimas ne maisto produktais ir jų kiekis visada turėtų būti nustatomas atsižvelgiant į asmeninę

konkreto vaiko padėti. Pavyzdžiui, jei vaikas jau turi pakankamai drabužių ar kitų ne maisto prekių, jam neprireiks papildomų daiktų.

Jūs, kaip globėjai, gali tekti padėti vaikui tvarkytis išmokas, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą.

Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

Jūs, globėjas, turėtumėte patikrinti, ar jūsų valstybė narė laikosi priėmimo standartų, o jei ne, dėl to kreiptis į atitinkamas institucijas.

Kad per pirmąjį priėmimą vaikui neužkrautumėte per daug informacijos, ją turėtumėte teikti skirtingu laiku ir reguliariai, atsižvelgdami į vaiko poreikius ir jo brandą. Nelydimi vaikai turėtų gauti informaciją apie priėmimą (pvz., būsto taisyklės, gyventojų pareigas, darbuotojų funkcijas, skundų teikimo mechanizmus), taip pat apie prieinamas pagalbos priemones. Šios priemonės apima psichosocialinį konsultavimą ir įvairių rūšių pagalbą, pavyzdžiui, reikia padėti nelydimiems vaikams užsirašyti į mokyklą, gauti medicininę priežiūrą, spręsti kultūrinius nesusipratimus ir konfliktus ir patarti, ką daryti toliau.

Taip pat turėtumėte atsižvelgti į tai, kad priėmimo aplinkoje gali kilti pavojus vaikų saugumui. Tai reiškia, kad visada turite įvertinti, ar nelydimi vaikai apsistojo saugioje vietoje. Fiziškai saugi vieta nebūtinai reiškia ištisai saugią vietą; joje turi būti užtikrinamas pakankamas socialinis ir emocinis saugumas, kad vaikas galėtų normaliai vystytis.

Komisijos komunikate dėl vaikų migrantų apsaugos ⁽³⁶⁾ raginama visose su vaikais bendraujančiose organizacijose ir įstaigose, įskaitant priėmimo centrus, nustatyti vaikų apsaugos vidaus tvarką. Apsaugos vidaus tvarka arba vaiko apsaugos tvarka – tai vidaus taisyklių rinkinys, kuriame paaiškinama, ką organizacija arba grupė daro, kad apsaugotų vaikus.

Siekiant suteikti nelydimam vaikui kuo geresnį apgyvendinimą, iškart, kai jis atvyksta, turėtų būti atliekamas pradinis vertinimas. Vėliau nuolat atliekami plataus pobūdžio išsamūs vertinimai. Jūs, kaip globėjas, taip pat turėtumėte dalyvauti ir laiku gauti iš institucijų visą informaciją. Vaiko gyvenamoji vieta turėtų būti keičiama kuo rečiau ir tik tuo atveju, jei tai atitinka vaiko interesus ⁽³⁷⁾.

Tais atvejais, kai nelydimi vaikai apgyvendinami įstaigose, jos turi būti pritaikytos prie vaikų specialiųjų poreikių ir jose dirbantys darbuotojai turi gebėti paisyti vaiko reikmių. Vaikų priėmimo erdvės turėtų būti pritaikytos pagal vaikų amžių, lytį ir įvairovę, jose turėtų būti sudarytos tinkamos laisvalaikio ir mokymosi galimybės. Jūs, globėjas, turite būti informuojamas apie sveikatos sąlygas ir prireikus kartu su sveikatos priežiūros specialistu stebėti vaiko sveikatos būklę. Turėtumėte nuolat palaikyti ryšį su priėmimo darbuotojais, kad žinotumėte, ar vaikui kyla konkrečių poreikių, ir bendradarbiauti siekiant juos patenkinti.

⁽³⁶⁾ Europos Komisija, [Komisijos komunikatas](#) Europos Parlamentui „Vaikų migrantų apsauga“, 2017 m. balandžio 12 d., COM(2017) 211 final.

⁽³⁷⁾ PSD 24 straipsnio 3 dalis.

Susiję leidiniai ir priemonės

Norėdami įvertinti nelydimų vaikų tinkamo gyvenimo standartus, naudokitės [EUAA Tool for the Assessment of Reception Conditions](#) [priėmimo sąlygų vertinimo priemonė] ir susijusia EASO publikacija [Gairės dėl nelydimų vaikų priėmimo sąlygų: veiklos standartai ir rodikliai](#), 2018 m. gruodžio mėn.

EUAA [Let's Speak Asylum portal](#) [portalas „Kalbėkime apie prieglobstį“]– informacijos teikėjų ir specialistų, organizuojančių komunikacijos ir informacijos teikimo veiklą prieglobsčio ir priėmimo srityje, informacinis portalas.

Dėl centrų, kurie yra pasienyje ar netoli sienų, taip pat žr. FRA, [Initial-Reception Facilities at External Borders: Fundamental rights issues to consider](#) [Pirminio priėmimo centrai prie išorės sienų. Svarstylini pagrindinių teisių klausimai], 2021 m. kovo mėn.

3.2. Imigrantų sulaikymas

Vaikai, įskaitant nelydimus ir atskirtus vaikus, iš esmės neturėtų būti sulaikomi su imigracija susijusiais tikslais, neatsižvelgiant į jų ar jų tėvų teisinį ir (arba) migracinį statusą. Jungtinių Tautų ir Europos Tarybos iniciatyvomis siekiama atsisakyti vaikų migrantų sulaikymo ⁽³⁸⁾.

Vaikų sulaikymas ES teisėje nustatytas tik kaip „krašutinė priemonė“, taikoma išimtiniais atvejais tik tada, kai „negalima veiksmingai taikyti kitų švelnesnių alternatyvių priemonių“ ⁽³⁹⁾. Kalbant konkrečiai apie nelydimus vaikus, PSD nustatyta, kad jie „sulaikomi tik išimtinėmis aplinkybėmis. Dedamos visos pastangos, kad sulaikyti nelydimi nepilnamečiai būtų kuo greičiau paleisti“ ⁽⁴⁰⁾.

Yra tvirtų įrodymų, kad sulaikymas daro didelį neigiamą poveikį vaikų sveikatai ir vystymuisi ir gali pakenkti jų psichologinei bei fizinei gerovei ir kognityvinei raidai. Sulaikytiems vaikams gresia depresija ir nerimas, jiems dažnai pasireiškia potrauminio streso sutrikimui būdingi simptomai, tokie kaip nemiga, košmarai ir šlapinimasis į lovą ⁽⁴¹⁾.

Išskirtinėmis aplinkybėmis, kai svarstoma, ar sulaikyti vaiką, visada turi būti ieškoma sulaikymo alternatyvų, pirmenybę teikiant su šeima susijusioms alternatyvios priežiūros galimybėms arba kitoms tinkamoms alternatyvios priežiūros priemonėms, kaip nustato kompetentingos institucijos. PSD išvardijamos dažniausiai pasitaikančios su laisvės atėmimo priemonėmis nesusijusios sulaikymo alternatyvos, kaip antai įpareigojimas reguliariai prisistatyti į atitinkamas institucijas, užstatas finansinės garantijos pavidalu arba pareiga neišvykti iš nustatytos vietos.

⁽³⁸⁾ FRA, [European legal and policy framework on immigration detention of children](#) (Europos teisinis ir politinis imigrantų vaikų sulaikymo pagrindas), 2017 m. birželio mėn., 2 skyrius „Teisė į laisvę ir saugumą“.

⁽³⁹⁾ PSD 11 straipsnio 2 dalis.

⁽⁴⁰⁾ PSD 11 straipsnio 3 dalis.

⁽⁴¹⁾ Daugiau informacijos apie neigiamą sulaikymo poveikį vaikams žr. Tarpžinybinė vaikų imigrantų sulaikymo atsisakymo darbo grupė, [Ending Child Immigration Detention](#) (Vaikų imigrantų sulaikymo atsisakymas), 2016 m., ir Alice Farmer, [The impact of immigration detention on children](#) (Sulaikymo poveikis vaikams imigrantams), *Forced Migration Review*, 44, Pabėgėlių studijų centras, Oksfordo tarptautinio vystymosi departamentas, Oksfordo universitetas, 2013 m. rugsėjo mėn.

Šios priemonės turi būti nustatytos nacionalinėje teisėje ⁽⁴²⁾. Sąrašas nėra baigtinis, todėl, atsižvelgiant į konkrečią vaikų padėtį, gali būti taikomos kitos alternatyvos ir labiau pritaikytos priemonės ⁽⁴³⁾.

Jei išimtiniais atvejais vaikui atimama laisvė, turi būti laikomasi šių garantijų ⁽⁴⁴⁾:

- sulaikymas trunka trumpiausią laikotarpį ⁽⁴⁵⁾;
- įsakymas dėl sulaikymo išduodamas raštu ir jame nurodomos faktinės ir teisinės sulaikymo priežastys, kuriomis grindžiamas sulaikymas ⁽⁴⁶⁾;
- dedamos visos pastangos, kad sulaikyti vaikai būtų paleisti (įskaitant nelydimus vaikus) ir apgyvendinti tinkamuose būstuose ⁽⁴⁷⁾;
- sulaikytiems vaikams sudaromos sąlygos užsiimti laisvalaikio veikla, įskaitant pagal amžių jiems tinkamus žaidimus ir pramogas ⁽⁴⁸⁾;
- sulaikyti vaikai niekuomet nelaikomi įkalinimo įstaigose ir turi būti apgyvendinami atskirai nuo suaugusiųjų ⁽⁴⁹⁾;
- gyvenimo sąlygos turi būti tokios, kokių reikia vaiko fiziniam, protiniam, dvasiniam, moraliniam ir socialiniam vystymuisi ⁽⁵⁰⁾;
- sulaikyti vaikai turi turėti galimybę pasinaudoti veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis ir nemokamu teisiniu atstovavimu ⁽⁵¹⁾.

Be to, yra specialios nuostatos dėl nelydimų vaikų:

- dedamos visos pastangos, kad sulaikytas nelydimas vaikas būtų kuo greičiau paleistas ⁽⁵²⁾;
- vaikai turi būti, kiek įmanoma, apgyvendinami įstaigose, kurių darbuotojai ir patalpos yra tinkami, atsižvelgiant į jų amžiaus grupės poreikius ⁽⁵³⁾;
- sulaikymas negali trukdyti paskirti teisinį globėją, kuris užtikrintų prašymo pateikimą ⁽⁵⁴⁾.

⁽⁴²⁾ PSD 8 straipsnio 4 dalis.

⁽⁴³⁾ Sulaikymo alternatyvų ir gerosios praktikos pavyzdžių galima rasti Tarptautinės sulaikymo koalicijos sulaikymo alternatyvų duomenų bazėje adresu <https://database.idcoalition.org/>.

⁽⁴⁴⁾ PSD 9–10 straipsniai.

⁽⁴⁵⁾ PSD 11 straipsnio 2 dalis.

⁽⁴⁶⁾ PSD 9 straipsnio 2 dalis.

⁽⁴⁷⁾ PSD 11 straipsnio 2 dalis.

⁽⁴⁸⁾ PSD 11 straipsnio 2 dalis.

⁽⁴⁹⁾ PSD 10 straipsnio 3 dalis.

⁽⁵⁰⁾ PSD 23 straipsnio 1 dalis.

⁽⁵¹⁾ Europos Sąjunga, [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija](#), 2012 m. spalio 26 d., 2012/C 326/02, 5 straipsnio 4 dalis.

⁽⁵²⁾ PSD 9 straipsnio 1 dalis ir 11 straipsnio 3 dalis.

⁽⁵³⁾ PSD 11 straipsnio 3 dalis.

⁽⁵⁴⁾ Vieną atitinkamą teisinę nuorodą galima rasti PSD konstatuojamosiose dalyse, kuriose išdėstytos prašytojų priėmimo minimalios normos. PSD 9 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad svarbu paskirti nelydimiems nepilnamečiams teisinį globėją. Nors ši nuoroda nėra aiškiai susieta su sulaikymo klausimu, ja pabrėžiama, kaip svarbu paskirti teisinį globėją, kad būtų apsaugotos vaiko teisės.

Jūs, kaip globėjas, vaidmuo

Jeigu vaikas sulaikytas, globėjas gali aktyviai padėti jam, pasirūpindamas, kad būtų paskirtas advokatas arba teisinis atstovas. Globėjas turi paprašyti institucijų patvirtinti, kad prieš skiriant sulaikymo priemones buvo atliktas individualus interesų vertinimas ir atsižvelgta į visas svarbias aplinkybes, kad ši priemonė yra krašutinė priemonė ir kad nėra jokios kitos alternatyvios neprievartinės priemonės.

Jūs, kaip globėjas, kartu su advokatu ar teisiniu atstovu turėtumėte nuodugniai įvertinti sprendimą sulaikyti nelydimą vaiką, sulaikymo trukmę ir patikrinti sulaikymo ir vaiko gerovės sąlygas.

4. Nagrinėjimo etapas

Baigus tarptautinės apsaugos prašymo registraciją, institucijos nagrinėja prašymą. Nagrinėjimo etapo tikslas – nustatyti, ar prašytojas atitinka tarptautinės apsaugos, t. y. pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso, suteikimo sąlygas.

Nagrinėjimas turi būti atliktas kuo greičiau, per 6 mėnesius nuo prašymo pateikimo arba nuo faktinio prašytojo perdavimo atsakingai valstybei narei pagal Dublino procedūrą momento. Esant ypatingoms sąlygoms, bendras 6 mėnesių terminas gali būti pratęstas iki 15 mėnesių, 18 mėnesių ir 21 mėnesio ⁽⁵⁵⁾.

Nagrinėjimo procedūrą sudaro šie etapai:

- priimtumo etapas (neprivalomas);
- asmeninis pokalbis;
- sprendimo priėmimas;
- pranešimas.

4.1. Priimtumo etapas (neprivalomas)

Priimtumo etapo vykdymas nėra privalomas.

Priimtumo etapo tikslas – nustatyti, ar prašymas bus nagrinėjamas iš esmės, t. y. dėl priežasčių, dėl kurių asmuo išvyko iš savo šalies ir kreipėsi dėl tarptautinės apsaugos. Tai preliminarus nagrinėjimas, atliekamas siekiant nuspręsti, ar prašymas gali būti priimamas, ar ne.

Yra penkios priežastys, dėl kurių institucijos gali nuspręsti atlikti priimtumo nagrinėjimą ⁽⁵⁶⁾.

- Tarptautinė apsauga jau suteikta kitoje valstybėje narėje.
- Taikoma pirmosios prieglobsčio šalies ⁽⁵⁷⁾ koncepcija. Pirmoji prieglobsčio šalis yra šalis, kurioje prašytojui buvo suteiktas vis dar galiojantis pabėgėlio statusas, arba šalis, kurioje prašytojui suteikiama pakankama apsauga, įskaitant apsaugą nuo grąžinimo, su sąlyga, kad prašytojas bus priimtas atgal į tą šalį.
- Taikoma saugios trečiosios šalies koncepcija ⁽⁵⁸⁾. Saugi trečioji šalis – tai saugi šalis ⁽⁵⁹⁾ ir šalis, su kuria prašytojas, nepaisant to, kad jis nėra tos šalies pilietis, turi prasmingą ryšį.
- Prašymas yra paskesnis prašymas ⁽⁶⁰⁾, kai neatsirado naujos informacijos arba duomenų.

⁽⁵⁵⁾ PPD 31 straipsnio 3, 4 ir 5 dalys.

⁽⁵⁶⁾ PPD 33 straipsnio 2 dalis.

⁽⁵⁷⁾ PPD 35 straipsnis.

⁽⁵⁸⁾ PPD 38 straipsnis

⁽⁵⁹⁾ Pagal PPD 38 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus.

⁽⁶⁰⁾ PPD 33 straipsnio 2 dalies d punktas.

- Prašytojo išlaikomas asmuo pateikia prašymą po to, kai jis davė pradinį sutikimą, kad jo byla būtų jo vardu pateikto prašymo dalis, ir nėra su išlaikomo asmens padėtimi susijusių faktų, dėl kurių būtų pateisinamas atskiras prašymas.

Norint atlikti priimtino nagrinėjimą, reikia surengti pokalbį dėl priimtino ⁽⁶¹⁾, išskyrus atvejus, kai prašymas laikomas paskesniu prašymu ⁽⁶²⁾. Prašytojas turi teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kad galėtų apskųsti sprendimą dėl priimtino ⁽⁶³⁾. Išsamesnės informacijos ieškokite savo šalies teisės aktuose.

Jūs, kaip globėjo, vaidmuo

Jūs, globėjas, turėtumėte susipažinti su nacionalinės teisės aktais ir sužinoti, ar priimtino pagrindai yra nustatyti teisės aktuose ir galbūt taikomi jūsų atstovaujamam vaikui.

Jei vykdoma priimtino procedūra, turėtumėte padėti institucijoms ir vaikui, kad procesas vyktų sklandžiau. Kaip globėjas, turėtumėte užtikrinti, kad priimtino procedūroje būtų atsižvelgiama į ypatingas nelydimo vaiko, kuriam atstovaujate, aplinkybes ir bet kokius specialiuosius vaiko poreikius, pavyzdžiui, susijusius su konkrečia pokalbio data ir laiku, vertimu žodžiu ar kitomis paslaugomis.

Jei vyksta pokalbis dėl priimtino, parengsite vaiką pokalbiui ir suteiksite pakankamai informacijos, kad jis suprastų procedūros tikslą ir jaustųsi ramiai. Turėtumėte vykti į pokalbį kartu su vaiku.

Be to, turėtumėte palaikyti ryšį su teisiniu patarėju, jei jis jau paskirtas, nes, be kita ko, gali reikėti pateikti skundą, jei sprendimas dėl priimtino būtų neigiamas.

4.2. Asmeninis pokalbis

Teisė į asmeninį pokalbį

Siekiant užtikrinti teisingą procedūrą, labai svarbu, kad prašytojui būtų suteikta galimybė akis į akį ir netrukdomai paaiškinti ⁽⁶⁴⁾ priežastį (-is), dėl kurios (-ių) jis turėjo išvykti iš savo šalies ir kodėl jis negali arba nenori grįžti į savo kilmės šalį arba įprastinės gyvenamosios vietos šalį.

PPD nustatyta, kad prašytojui turi būti suteikta galimybė dalyvauti asmeniniame pokalbyje dėl jo prašymo esmės prieš institucijoms priimant sprendimą dėl jo prašymo ⁽⁶⁵⁾.

Pokalbio galima nerengti tik labai retomis aplinkybėmis, t. y. kai ⁽⁶⁶⁾:

- institucija gali priimti teigiamą sprendimą dėl pabėgėlio statuso vien remdamasi turimais įrodymais

⁽⁶¹⁾ PPD 34 straipsnio 1 dalis.

⁽⁶²⁾ PPD 42 straipsnio 2 dalis.

⁽⁶³⁾ PPD 46 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktis.

⁽⁶⁴⁾ VTK 12 straipsnis.

⁽⁶⁵⁾ PPD 14 straipsnio 1 dalis.

⁽⁶⁶⁾ PPD 14 straipsnio 2 dalis.

arba

- prašytojas yra netinkamas pokalbiui arba negali dalyvauti pokalbyje dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių.

Pokalbį turi vykdyti kvalifikuotas, tinkamai parengtas darbuotojas, padedamas vertėjo žodžiu (jei reikia), per pokalbį turi būti atsižvelgiama į lyčių aspektus. Tai reiškia, kad prašytojas gali prašyti, kad pokalbio vykdytojas ir vertėjas žodžiu būtų tos pačios arba kitos lyties. Asmeninis pokalbis turi būti vykdomas laikantis konfidencialumo principo ⁽⁶⁷⁾.

Pokalbiai su vaikais turi būti vykdomi vaikams tinkamu būdu, nes vaikai gali nesugebėti formuluoti savo teiginių taip, kaip suaugusieji ⁽⁶⁸⁾. Gali būti, kad vaikas ne pats priėmė sprendimą išvykti iš kilmės šalies ir net nesupranta aplinkybių, dėl kurių turėjo išvykti. Priklausomai nuo amžiaus, išsilavinimo ir patirties, įskaitant traumą, vaikams gali būti sunku prisiminti tai, ką jie patyrė. Jie taip pat gali jausti nepasitikėjimą institucijomis arba jų bijoti dėl savo patirties kelionės metu ar tranzito šalyse. Dėl visų šių priežasčių vaikai gali net nežinoti, ar jiems gresia persekiojimas arba didelė žala, jei jie grįžtų į savo šalį.

Institucijos gali nuspręsti sustabdyti arba atidėti asmeninį pokalbį dėl įvairių aplinkybių. Tai gali būti tokios situacijos (sąrašas nebaigtinis):

- reikia daugiau laiko dėl neaiškios padėties kilmės šalyje, kuri, kaip tikimasi, bus laikina, arba papildomų dokumentų prašymui įvertinti;
- vaikas negali dalyvauti asmeniniame pokalbyje dėl sveikatos problemų;
- yra bendravimo su vertėju problemų.

Jei susidarytų kuri nors iš šių situacijų ar atsirastų kitų pateisinamų aplinkybių, jūsų nacionalinių institucijų nustatyta tvarka pokalbis bus atidėtas ir apie naują datą jums bus pranešta.

Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

Prieš pokalbį

Teisės aktuose nustatyta, kad apie kvietimą į pokalbį (arba teismo posėdį) vaikui ir globėjui paprastai pranešama raštu. Jeigu atrodo, kad vaikas yra labai traumuotas arba negali kalbėti, pokalbis gali būti jam žalingas arba trukdyti atsigauti. Tokiais atvejais pokalbis nerengiamas arba atidedamas, kol vaikas bus jam pasirengęs.

Jūs, kaip globėjas, galėtumėte pasiūlyti prieglobsčio institucijoms arba paspartinti procedūrą, arba atidėti asmeninį pokalbį. Tai, prieš tęsiant procedūrą, vaikui suteiks daugiau laiko pailsėti ir atsigauti, taip pat pasirengti pokalbiui ir prisitaikyti prie aplinkos.

Svarbu, kad padėtumėte vaikui pasirengti pokalbiui ir suprasti, kas gali būti naudinga kalbant apie jo pabėgimo priežastis, kelionę ir asmeninę istoriją. Turėtumėte pasakyti vaikui, kokios informacijos institucijos prašys. Tai gali būti informacija apie vaiko kelionę, priežastis, dėl kurių

⁽⁶⁷⁾ PPD 15 straipsnio 2 dalis.

⁽⁶⁸⁾ PPD 15 straipsnio 3 dalies e punktas.

jis prašo prieglobsčio, kas kelia jam pavojų kilmės šalyje, informacija apie jo šeimą, taip pat apie dalykus, apie kuriuos sunku kalbėti, pavyzdžiui, apie patirtas arba matytas traumuojančias situacijas ir medicininės ar psichologinės problemas.

Kai vaikas supras, apie ką bus kalbama pokalbyje, svarbu išsiaiškinti, ar jis turi galimybę saugiai surinkti trūkstamą informaciją arba dokumentus prašymui pagrįsti, nekeldamas pavojaus sau. Turite įvertinti, ar susisiekti su šeimos nariais kilmės šalyje yra saugu ir tai atitinka vaiko interesus. Galbūt šeimos nariai galės atsiųsti dokumentus paštu arba tiesiog padės vaikui surinkti ir (arba) patvirtinti informaciją apie datas, susijusias su tam tikrais įvykiais ar faktais, kuria gali būti svarbu pasidalyti su institucijomis.

Be to, turėtumėte paaiškinti vaikui, kaip vyksta pokalbis, kur ir kaip pasiekti jo vietą, papasakoti apie patalpų išdėstymą, kas dalyvaus pokalbyje, kiek laiko jis truks, ko tikimasi iš vaiko, kaip reikėtų apsirengti ir visus kitus aspektus. Turite atsakyti į visus klausimus, kurių gali kilti vaikui.

Pokalbio metu

Jūs, globėjas, pokalbio metu turėtumėte atsižvelgti į toliau nurodytus aspektus.

- Pokalbis nėra viešas. Žinoma, jūs, kaip globėjas, turite dalyvauti pokalbyje kartu su vaiku. Posėdyje dalyvaus vertėjas žodžiu, kuris moka prašymo pateikimo etape nurodytą kalbą ir verčia tai, kas sakoma.
- Jums tenka svarbi užduotis užtikrinti, kad pokalbio vykdytojas atsižvelgtų į vaiko interesus. Vaikas turėtų jaustis nevaržomas. Kompetentingas atsakingas pareigūnas ir vertėjas turi elgtis ypač aktyviai ir empatiškai.
- Informacija ir klausimai turi būti pateikiami paprastai, suprantamai ir aiškiai. Reikia įsitikinti, kad vaikas supranta, kas kalbama. Kai kurie vaikai bijo valdžios atstovų, nedrįsta užduoti klausimų arba nepripažįsta, kad nesupranta dėl savo amžiaus, kultūrinės kilmės ar psichologinės būklės.
- Paaiškinkite ir priminkite vaikui (jam suprantamu būdu), kad pokalbiui taikomas konfidencialumo principas, ir nuodugniai išaiškinkite visus konfidencialumo apribojimus ir išimtis.
- Jei vaikas yra patyręs traumą, jis gali nenorėti ar nesugebėti reikšti jokių jausmų ar pasidalyti savo istorija. Reikėtų kreiptis į patyrusius pokalbių vykdytojus, kad jie patartų dėl alternatyvių metodų ir suteiktų konsultaciją, arba pasirūpinti, kad vaikas gautų tinkamą pagalbą. Galite prašyti atidėti pokalbį, jei yra sveikatos problemų (jos turi būti patvirtintos) arba bet kokių kitų rimtų priežasčių.
- Turėtų būti naudojami vaikams tinkami pokalbio metodai, pritaikyti prie vaiko amžiaus ir brandos lygio.
- Leiskite vaikui užduoti klausimų ir paprašykite sutikimo prieš dalydamiesi informacija su kitais subjektais, pavyzdžiui, norėdami perduoti jo bylą kitoms tarnyboms.
- Jei vaiką į pokalbį be jūsų, kaip globėjo, gali lydėti ir kitas patikimas suaugęs asmuo, vaikas turi pasirinkti šį asmenį ir duoti sutikimą, kad jis dalyvautų pokalbyje.

- Jei vaikas pageidauja, pokalbį su juo, kai įmanoma, turėtų vykdyti tos pačios ar skirtingos lyties atsakingas pareigūnas ir vertėjas žodžiu. Vaikas turėtų būti informuotas apie šią galimybę ir ji jam turėtų būti pasiūlyta.
- Jeigu dėl konkrečių vaiko aplinkybių ar poreikių (mokyklinių ar profesinio mokymo egzaminų laikotarpio arba vaikui itin įtempto laiko) pokalbis negali būti surengtas arba jį reikia suplanuoti iš naujo ir (arba) pakoreguoti, reikėtų dėti visas pastangas, kad pokalbis būtų pritaikytas prie vaiko poreikių.
- Padėkite pokalbio vykdytojams ir vertėjams nustatyti ir naudoti tinkamiausius bendravimo su neįgaliais vaikais metodus, pirmenybę teikiant įtraukčiai ir prienamumui.

Užrašant pokalbį

Kiekvienas asmeninis pokalbis užrašomas ⁽⁶⁹⁾, kad valstybė narė galėtų susipažinti su prašytojo teiginiais toliau nagrinėdama prašymą. To reikia ir kaip teisingumo, veiksmingumo ir objektyvumo užtikrinimo garantijos.

Gali būti užrašoma dviem formomis ⁽⁷⁰⁾:

- išsami ataskaita, kurioje pateikiama visa esminė informacija, arba
- pažodinė stenograma.

Be to, valstybės narės gali padaryti asmeninio pokalbio garso (vaizdo) įrašą. Asmeninio pokalbio ataskaitoje turi būti pateikta visa informacija ir pareiškėjo teiginiai, ji turi būti objektyvi, neutrali ir nešališka.

Jūs ir vaikas turite būti supažindinti su ataskaitos ar stenogramos turiniu (jei reikia, vaikui padeda vertėjas) ir jums abiem turi būti suteikta galimybė pateikti pastabas (pvz., asmeninio pokalbio pabaigoje), prieš prašant patvirtinti užrašytą informaciją ⁽⁷¹⁾.

Priklausomai nuo nacionalinių sąlygų, globėjui gali būti leista asmeninio pokalbio pabaigoje išsakyti pastabas ir (arba) pateikti komentarus. Savo nacionalinės teisės aktuose pasitikrinkite, ar taip yra jūsų šalyje, ir pasinaudokite šia galimybe, jei reikia.

Po pokalbio

Jūs, globėjas, po pokalbio turėtumėte susitikti su vaiku ir aptarti, kaip jis jautėsi per pokalbį, ar manė galįs pasidalyti visa svarbia informacija, ar yra papildomų aspektų, kurių atskleisti negalėjo. Kaip globėjas, galite paprašyti vaiko sutikimo suteikti institucijoms bet kokią naują informaciją, kurią galite gauti.

⁽⁶⁹⁾ PPD 17 straipsnis.

⁽⁷⁰⁾ PPD 17 straipsnio 2 dalis.

⁽⁷¹⁾ PPD 17 straipsnio 3 dalis.

Informuokite vaiką, kiek laiko gali tekti laukti sprendimo priėmimo. Taip pat turėtumėte paaiškinti galimus sprendimo rezultatus. Taip vaikas žinos, ko tikėtis, ir pasiruoš momentui, kai bus pranešta apie sprendimą. Vaikas turėtų žinoti, kad jei prašymas būtų atmestas, per PPD nustatytą terminą galima jį apskųsti.

4.3. Sprendimo priėmimo procesas ir pranešimas

Tinkamai išnagrinėjusi prašymą, sprendžiančioji institucija privalo priimti sprendimą dėl prašymo esmės, kuriuo remiantis gali būti suteikta tarptautinė apsauga (pabėgėlio statusas arba papildomos apsaugos statusas) arba priimtas neigiamas sprendimas (nustatoma, kad prašymas nepriimtinas, jis atmetamas arba statusas nesuteikiamas).

Prašymo vertinimas

Prašymas turi būti nagrinėjamas ir sprendimas priimamas objektyviai, nešališkai ir individualiai ⁽⁷²⁾.

Vertinimas atliekamas remiantis vaiko teiginiais (žodiniais ir rašytiniais) ir turimais dokumentais, taip pat informacija apie kilmės šalį ⁽⁷³⁾ ir galbūt kitais duomenimis (pvz., ekspertų ataskaitomis, medicininėmis ir psichologinėmis išvadomis). Informacija apie kilmės šalį – tai informacija apie prašytojo kilmės ar, jei prašytojas be pilietybės, nuolatinės gyvenamosios vietos šalį, taip pat tranzito ar grįžimo šalį ir socialinę, ekonominę, teisinę, politinę, žmogaus teisių, konfliktų ir humanitarinę padėtį toje šalyje ar šalyse tam tikru metu. Institucijos gali ją naudoti vaiko teiginiams patvirtinti arba paneigti.

Sprendimo rūšys

Pirmosios instancijos sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo gali būti vienas iš šių:

- suteikti pabėgėlio statusą;
- suteikti papildomą apsaugą;
- atmesti prašymą.

Sprendžiančioji institucija visada pirmiausia išnagrinėja, ar prašytojas atitinka pabėgėlio statuso reikalavimus, o jei ne, ar prašytojui gali būti suteikta papildoma apsauga ⁽⁷⁴⁾.

Priklausomai nuo nacionalinės teisės aktų, sprendžiančioji institucija gali pripažinti kitą nacionalinės apsaugos formą, grindžiamą humanitariniais pagrindais.

Pranešimas apie sprendimą

Vaikui apie sprendimą pranešama per pagrįstą laiką ⁽⁷⁵⁾ ir ta kalba, kurią jis supranta arba pagrįstai manoma, kad supranta ⁽⁷⁶⁾. Pranešimas gali būti išsiųstas jums, kaip vaiko globėjui.

⁽⁷²⁾ PPD 10 straipsnio 3 dalies a punktas.

⁽⁷³⁾ EUAA parengtas kilmės šalių informacinės ataskaitas galima rasti adresu <https://coi.euaa.europa.eu/>.

⁽⁷⁴⁾ PPD 10 straipsnio 2 dalis.

⁽⁷⁵⁾ PPD 12 straipsnio 1 dalies e punktas.

⁽⁷⁶⁾ PPD 12 straipsnio 1 dalies f punktas.

Sprendimo forma

Sprendimai yra individualūs ⁽⁷⁷⁾ ir visada pateikiami raštu ⁽⁷⁸⁾.

Jeigu sprendimas yra neigiamas arba juo suteikiama papildoma apsauga (ir todėl atmetas prašymas suteikti pabėgėlio statusą), jame turi būti nurodyta:

- sprendimo faktiniai ir teisiniai pagrindai;
- rašytiniai nurodymai ir procedūriniai veiksmai, kaip apskųsti šį sprendimą ⁽⁷⁹⁾.

Po pirmosios instancijos sprendimo priėmimo atliekami veiksmai

Jei sprendimu suteikiamas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga, vaikas įgyja tam tikras teises, o tai gali turėti įtakos jo apgyvendinimui ir kitoms teisėms ⁽⁸⁰⁾.

Jei sprendimas yra neigiamas, vaikas turi teisę jį apskųsti ⁽⁸¹⁾. Vaikas taip pat gali apskųsti sprendimą, kuriuo suteikiama papildoma apsauga, jei mano, kad jam turėjo būti suteiktas pabėgėlio statusas.

Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

Kai jums ir vaikui pranešama apie sprendimą, turite būti su vaiku, kad pranešimas apie sprendimą būtų kuo sklandesnis. Pirmiausia turėtumėte susitikti su vaiku, kartu perskaityti sprendimą ir paaiškinti jam visas pasekmes.

Jei sprendimas yra teigiamas ir suteikia pabėgėlio statusą arba papildomą apsaugą, aptarsite, kokį poveikį tai gali turėti vaikui, pavyzdžiui, ar reikės keisti jo apgyvendinimo vietą.

Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, tolesniems veiksams gali būti paskirtas kitas globėjas, o jūs nebeatstovausite vaikui. Tokiu atveju turėtumėte pasirūpinti, kad visa informacija būtų perduota naujam globėjui, suderinus su vaiku.

Kiekvienam vaikui būtinas „ilgalaikio sprendimo“ planas, atitinkantis konkretaus vaiko interesus. Tokiame sprendime turėtų būti atsižvelgta į neatidėliotinus ir ilgalaikius vaiko poreikius, taip pat į daug aplinkybių, susijusių su konkrečia individualaus vaiko situacija. Pavyzdžiui, vaikui suteikus pabėgėlio statusą, gali būti naudingiausia prašyti šeimos susijungimo. Per šeimos susijungimo procedūrą vaikas galėtų prašyti leisti susijungti su tėvais ir atvežti juos į jo gyvenamąją vietą. Turėtumėte pasirūpinti, kad pateikti prašymą dėl šeimos susijungimo vaikui padėtų teisininkas.

Kaip globėjas, turėtumėte dalyvauti priimant visus institucijų sprendimus, susijusius su jūsų atstovaujamų vaikų gyvenimu. Turėtumėte užtikrinti, kad su vaikais būtų tariamasi ir jie dalyvautų priimant sprendimus dėl jų ateities.

⁽⁷⁷⁾ PPD 10 straipsnio 3 dalies a punktas, galima išimtis numatyta PPD 11 straipsnio 3 dalyje.

⁽⁷⁸⁾ PPD 11 straipsnio 1 dalis.

⁽⁷⁹⁾ PPD 11 straipsnio 2 dalis.

⁽⁸⁰⁾ EUAA, FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to international protection](#) (Praktinė priemonė globėjams. Tarptautinės apsaugos įvadas), 2023 m.

⁽⁸¹⁾ PPD 46 straipsnis.

Jei sprendimas neigiamas, turėsite padėti vaikui įveikti šį sudėtingą procesą. Neigiamas sprendimas bus vaiko nusivylimo ir vilties praradimo momentas. Būkite kantrūs, empatiški ir supratingi. Turėtumėte pasirūpinti, kad vaikas būtų saugus, ir užkirsti kelią bet kokiai rizikai, pavyzdžiui, kad jis nepradėtų vartoti narkotikų ar dėl nusivylimo neįsitrauktų į nusikalstamą veiklą. Vaikui gali prireikti psichologinės pagalbos. Turite padėti jam gauti psichologinę pagalbą.

Priėmus neigiamą sprendimą, vaikas gali sumanyti dingti ir bandyti pasiekti kitą šalį. Turėtumėte paaiškinti visus to pavojus ir teises pasekmes.

Jei sprendimas yra neigiamas arba juo suteikta papildoma apsauga, o ne pabėgėlio statusas, jūs ir vaikas, padedami teisininko, galite jį apskųsti. Žr. [5 skyrių „Neigiamo sprendimo apskundimas“](#), kuriame aprašomos veiksmingos teisių gynimo priemonės.

5. Neigiamo sprendimo apskundimas

Prašytojas turi teisę apskųsti sprendimą suteikti papildomą apsaugą (nes toks sprendimas reiškia atsisakymą suteikti pabėgėlio statusą) ir bet kokią kitą neigiamą pirmosios instancijos sprendimą ⁽⁸²⁾, t. y.:

- **atmetimą:** sprendimą, kuriame nurodoma, kad vaiko istorijoje nėra pagrįstų priežasčių suteikti pabėgėlio statusą;
- **sprendimą dėl nesuteikimo:** jeigu institucijos padarė išvadą, kad yra rimtų priežasčių manyti, jog vaikas, sulaukęs minimalaus amžiaus, nuo kurio gali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn, padarė, pavyzdžiui, karo nusikaltimą arba sunkų nepolitinį nusikaltimą už šalies, kurioje prašo prieglobsčio, ribų (arba, papildomos apsaugos atveju, kad jis kelia pavojų valstybės narės visuomenei arba saugumui) ⁽⁸³⁾;
- **sprendimą**, kuriuo nustatyta, kad prašymas yra nepriimtinas, kaip išsamiai aprašyta [4.1 skirsnyje „Priimtumo etapas \(neprivalomas\)“](#).

Veiksminga teisių gynimo priemonė yra skundas teismui. Skundas turi būti pateiktas per nustatytą laikotarpį, šis terminas ir susijusios sąlygos nustatytos nacionalinėje teisėje, visa informacija, kurios reikia norint pasinaudoti veiksminga teisių gynimo procedūra, turėtų būti raštu nurodyta sprendime.

Teisių gynimo priemonė suteikia teisę į visapusišką faktinių ir teisinių aplinkybių nagrinėjimą, įskaitant, kai taikytina, tarptautinės apsaugos poreikį nagrinėjimą. Pagrindinė garantija prašytojui yra teisė į teisingą viešą bylos nagrinėjimą ⁽⁸⁴⁾.

Valstybės narės turi nustatyti pagrįstus terminus ir kitas būtinas taisykles, kad prašytojas galėtų pasinaudoti savo teise į veiksmingą teisinę gynybą ⁽⁸⁵⁾. Taikomus terminus ir visą kitą informaciją pasitikrinkite savo nacionalinės teisės aktuose.

Valstybės narės privalo užtikrinti, kad pareiškėjui paprašius apeliacijos etape jam būtų suteikta nemokama teisinė pagalba ir atstovavimas ⁽⁸⁶⁾.

⁽⁸²⁾ PPD 46 straipsnis.

⁽⁸³⁾ Pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos atmetimo pagrindai, nustatyti 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyvoje 2011/95/ES](#) dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) (OL L 337, 2011 12 20), yra panašūs ir grindžiami 1951 m. JT Generalinės Asamblėjos [Konvencija relating to the status of refugees](#) Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, Ženeva, 1951 m. liepos 28 d., Jungtinių Tautų sutarčių serija, 189 t., p. 137, 1 straipsnio F dalies nuostatomis ir [Protokolu dėl pabėgėlių statuso](#), 1967 m. sausio 31 d., Jungtinių Tautų sutarčių serija, 606 t., p. 267.

Vis dėlto reikia pažymėti, kad Direktyvoje 2011/95/ES nustatyti pabėgėlio statuso (12 straipsnis) ir papildomos apsaugos (17 straipsnis) nesuteikimo pagrindai nėra visiškai tokie patys. 17 straipsnio 1 dalyje nėra kai kurių reikalavimų, susijusių su sunkiais nusikaltimais (17 straipsnio 1 dalies b punktas), ir nustatyti papildomi pagrindai (17 straipsnio 1 dalies d punktas ir 17 straipsnio 3 dalis), kuriais remiantis gali būti nesuteikiama papildoma apsauga. Daugiau papildomų rekomendacijų žr. leidinyje [Practical Guide: Exclusion](#) (EASO praktinės gairės. Prieglobsčio nesuteikimas), 2017 m. sausio mėn.

⁽⁸⁴⁾ Europos Sąjunga, [Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija](#), 2012 m. spalio 26 d., 2012/C 326/02, 47 straipsnis, ir Europos Taryba, [European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms](#) Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista protokolais Nr. 11 ir Nr. 14, 1950 m. lapkričio 4 d., ETS 5, 6 straipsnis.

⁽⁸⁵⁾ PPD 46 straipsnio 4 dalis.

⁽⁸⁶⁾ PPD 20 straipsnis.

Jūsų, kaip globėjo, vaidmuo

Jei priimamas neigiamas sprendimas dėl vaiko tarptautinės apsaugos prašymo, jūs, kaip globėjas, turėtumėte pasirūpinti, kad vaikas gautų tinkamą pagalbą.

Skundas turi būti pateiktas per nustatytą **terminą ir jūs, globėjas, turite šį terminą įsidėmėti.**

Globėjo pareigos apeliacijos etape išdėstytos toliau.

- Pasirūpinkite, kad būtų paskirtas teisininkas (jei tai nebuvo padaryta anksčiau), ir aptarkite su vaiku ir teisininku, kokią papildomą informaciją būtų galima pridėti prie skundo. Pagal gerąją praktiką, globėjas dalyvauja pirmuose vaiko ir teisininko susitikimuose.
- Aptarkite su vaiku ir teisininku, kokią papildomą informaciją būtų galima pridėti prie skundo. Padėkite vaikui surasti dokumentus arba susisiekti su šeima, jei tai saugu ir atitinka vaiko interesus.
- Įsitikinkite, kad teisininkas tinkamai prižiūri bylą ir laikosi visų terminų.
- Kartu su vaiku įsitikinkite, kad atsakėte į visus likusius klausimus arba išsprendėte visas problemas, su kuriomis vaikas gali susidurti.

6. Ką daryti, kai kas nors vyksta ne taip, kaip tikėtasi?

Gali pasitaikyti situacijų, kai padėtis klostosi ne taip, kaip tikėtasi. Kartais vaikas elgiasi įžūliai ir jums bendrauti su juo gali būti sudėtinga. Asmeninis pokalbis gali vėluoti arba vaikas gali turėti kitų neatidėliotinų su sveikata, apsauga ar saugumu susijusių poreikių, kurie gali turėti įtakos pokalbio laikui arba jūsų darbui su vaiku.

Priminimas

Apskritai vaikai yra labai išradingi ir atsparūs. Jei su jais bus elgiamasi empatiškai ir teikiama pagalba, jie gali įveikti daugybę iššūkių. Dienotvarkė ir prasminga veikla, įskaitant švietimą, profesinių įgūdžių ugdymą ar darbą (priklausomai nuo amžiaus), kol vaikas laukia sprendimo dėl savo prašymo, gali labai prisidėti prie jo gerovės jausmo, o tai būtina siekiant užtikrinti prasmingą jo bendradarbiavimą vykdam procedūras.

Susiję ištekliai

FRA e. mokymosi kursai, 2022 m., skelbiami adresu <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Toliau aprašoma keletas dažniausiai pasitaikančių situacijų ir patariama, ką jūs, kaip globėjas, galite padaryti, kad jos būtų išspręstos.

Vaiko nepasitikėjimas institucijomis ir savo globėju

Kai kurie vaikai yra labiau pažeidžiami dėl santykinės nebrandos, priklausomybės ir raidos poreikių. Kai kurie vaikai dėl savo gyvenimo patirties subręsta labai sparčiai ir yra atsparūs įvairiais aspektais. Vaikai gali nepasitikėti žmonėmis. Tai labai priklauso nuo jų kilmės ir asmeninės patirties, ypač tos, kurią jie patyrė bėgdami iš savo šalies, įskaitant traumas.

Vaikai, persikėlę iš vienos šalies į kitą, ko gero, labiau nepasitikės suaugusiaisiais dėl savo gyvenimo patirties. Tai, kad vaikui teko bėgti iš kilmės šalies ir išgyventi migracijos procesą, gali turėti didelį neigiamą poveikį jo gerovei. Kai šiuo emociškai ir fiziškai įtemptu laikotarpiu nėra tėvų paramos ar globėjų, vaikai tampa ypač pažeidžiami.

Dažnas į Europą atvykstantis vaikas yra patyręs traumų ir smurto ne tik savo kilmės šalyje, bet ir bėgdamas, taip pat – jau atvykęs. Kai kurie vaikai gali būti patyrę neigiamų išgyvenimų bendraudami su institucijomis arba žmonėmis, kuriuos jie suvokia kaip institucijų atstovus. Todėl jiems sunku patikėti, kad yra pareigūnų, kurie jais rūpinasi. Svarbu, kad nepriimtumėte to asmeniškai ir neįsiseistumėte, jei vaikas į jus reaguoja atsainiai ar šaltai. Kartais dėl ankstesnės patirties tokiems vaikams sunku valdyti emocijas, pavyzdžiui, baimę, pyktį ar liūdesį.

Vaikai savo nusivylimą, baimę ir nerimą gali rodyti įvairiais būdais. Vieni elgiasi agresyviai, kiti atsiriboja ir atsisako bendrauti. Akivaizdu, kad daugeliu atvejų tai yra įprasta reakcija į patirtus nenormalius įvykius.

Norint teikti prasmingą pagalbą, labai svarbu kurti pasitikėjimu grindžiamus, pozityvius santykius su vaiku. Tam prireiks laiko. Taip pat svarbu, kad pozityvius santykius užmegztų visi kiti su vaiku dirbantys specialistai. Kuriant pozityvius santykius, ypač svarbu suprasti ir gerbti vaiko nuomonę, žinoti jo stiprybes, poreikius ir tikslus. Pasitikėjimu grindžiami santykiai padės jums ir kitoms institucijoms priimti vaiko interesus atitinkančius sprendimus. Jei sudarysite sąlygas vaikui jaustis sprendimų priėmimo proceso dalyviu, jis bus motyvuojamas labiau įsitraukti.

Piktnaudžiavimas psichoaktyviosiomis medžiagomis

Kai kuriems vaikams labai sunku susitaikyti su nauja realybe, kai jie atskiriami nuo šeimos arba netenka kai kurių šeimos narių. Jiems nelengva apsiprasti su nauju gyvenimo būdu Europoje ir savo socialinio (-ių) tinklo (-ų) praradimu. Tokiems vaikams sudėtinga susidoroti su traumomis ir tuo, kad neišsipildo jų svajonės lankyti mokyklą arba dirbti ir uždirbti pinigų.

Jei vaikas nebeatvyksta į susitikimus, atrodo užsisklendęs, tylus, mieguistas arba atvirksčiai – susijaudinęs, kiek sudirgęs ir (arba) agresyvesnis nei įprastai, tai gali būti piktnaudžiavimo narkotikais ar alkoholiu požymiai. Šias problemas taip pat gali rodyti higienos stoka arba miego ir valgymo įpročių pokyčiai. Kai pamatote, kad vaikas keičiasi, arba pastebite, kad jis ima vartoti psichoaktyvias medžiagas, raskite laiko su juo pasikalbėti ir toliau bandykite kurti pasitikėjimu grįstus santykius. Taip pat galite padėti vaikui gauti paslaugas, susijusias su piktnaudžiavimu psichoaktyviosiomis medžiagomis.

Prekybos žmonėmis ir dingimo rizika

Vaikams, įskaitant nelydimus ir atskirtus vaikus, yra didesnė rizika tapti prekybos žmonėmis aukomis. Jūs, kaip globėjas, galite inicijuoti ir skatinti kompetentingų institucijų atliekamą vaiko, kuriam atstovaujate, padėties vertinimą. Atliekant šį vertinimą turėtų būti atsižvelgiama į riziką, kad, praėjus kiek laiko nuo vaiko paskyrimo jūsų globai dienos, vaikas dings. Atliekant rizikos vertinimą turėtų būti nustatyti bet kokie tiesioginiai saugumo pavojai, taip pat grėsmės vaiko saugumui ir būdai, kaip šiuos pavojus sumažinti, pavyzdžiui, vaiko perdavimas į apsauginę prieglaudą ar panašiai.

Vaiko apsaugos tarnybų, taip pat vaiko apsaugos praktinės patirties turinčių tarptautinių organizacijų ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimas ir įtraukimas sudarys palankias sąlygas vaikams pasinaudoti tinkamomis paslaugomis ir pagalba, kai reikia.

Jei vaikas dingtų, jūs, kaip globėjas, privalote kuo greičiau informuoti teisėsaugos institucijas. Be to, nacionalinės institucijos gali užregistruoti dingimą atitinkamose tarptautinėse ir nacionalinėse duomenų bazėse, įskaitant Reglamentu (ES) 2018/1862 sukurtą Šengeno informacinę sistemą ⁽⁸⁷⁾, pranešimus Interpolui ir ES kovos su tarptautiniu ir organizuotu nusikalstamumu agentūros (Europol) duomenų bazę. Esant tikimybei, kad dingęs vaikas kirtų sieną, teisėsaugos pareigūnai turi pateikti įspėjimą Šengeno informacinėje sistemoje.

Į Šengeno informacinę sistemą pareigūnai gali įtraukti ne tik „reagavimo“ įspėjimus apie dingusius vaikus, bet ir „prevencinius“ įspėjimus dėl įvairių situacijų, pvz., apie:

- vaikus, kuriems kyla rizika būti pagrobtiems vieno iš tėvų, šeimos nario ar globėjo;
- vaikus, kuriems kyla rizika būti neteisėtai išvežtiems į užsienį arba kuriems reikia užkirsti kelią keliauti, siekiant apsaugoti juos nuo pavojaus pakliūti į prekiautojų žmonių rankas arba nuo priverstinio aktyvaus dalyvavimo karo veiksmuose.

Susijęs vaizdo įrašas

EUAA, [Animation on safety rules for accompanied and unaccompanied children](#) (Animacinis filmukas apie saugos taisykles, kurių turi laikytis lydimi ir nelydimi vaikai), 2023 m.

⁽⁸⁷⁾ 2018 m. lapkričio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES\) 2018/1862](#) dėl Šengeno informacinės sistemos (SIS) sukūrimo, eksploatavimo ir naudojimo policijos bendradarbiavimui ir teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, kuriuo iš dalies keičiamas ir panaikinamas Tarybos sprendimas 2007/533/TVR ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1986/2006 ir Komisijos sprendimas 2010/261/ES (OL L 312, 2018 12 7).

1 priedas. Papildomi šaltiniai

EUAA

Galimybė naudotis prieglobsčio procedūra ir registracija

- EUAA, [Practical Guide on Information Provision in the Asylum Procedure](#) [Praktinės informacijos teikimo gairės. Galimybė naudotis procedūra], 2023 m. vasario mėn.
- EASO, [Praktinis registracijos vadovas. Tarptautinės apsaugos prašymų pateikimas](#), 2021 m. gruodžio mėn.

Prašymo nagrinėjimas

- EUAA, [Practical Guide on Political Opinion](#) [Praktinis politinės nuomonės vadovas], 2022 m. gruodžio mėn.
- EUAA, [Practical Guide – Interviewing applicants with religion-based asylum claims](#) [Praktinis vadovas. Pokalbis su prašytojais, kurie prieglobsčio prašo dėl religinių motyvų], 2022 m. lapkričio mėn.
- EASO, [Priklausymo tam tikrai socialinei grupei gairės](#), 2020 m. kovo mėn.
- EASO, [Praktinis vadovas. Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų](#), 2018 m. balandžio mėn.
- EASO, [Praktinės gairės. Įrodymų vertinimas](#), 2015 m. kovo mėn.
- EASO, [Praktinės gairės. Asmeninis pokalbis](#), 2014 m. gruodžio mėn.

Su vaikais susiję ištekliai

- EASO animaciniai filmukai:
 - [Age assessment for children](#) [Vaikų amžiaus nustatymas], 2021 m.;
 - [Age assessment for practitioners](#) [Apie amžiaus nustatymą darbuotojams praktikams], 2020 m.
- EASO, [Vaiko interesų apsaugos vykdant prieglobsčio procedūras praktinis vadovas](#), 2019 m.
- EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) Šeimos narių paieškos praktinis vadovas, 2016 m. kovo mėn.
- EUAA ir FRA praktinių priemonių rinkinys globėjams šiomis temomis:
 - [laikinoji apsauga nelydimiems iš Ukrainos bėgantiems vaikams](#), 2022 m. lapkričio mėn.
 - [introduction to international protection](#) [tarptautinės apsaugos įvadas], 2023 m. spalio mėn.;
 - [transnational procedures](#) [tarpvalstybinės procedūros], 2023 m.

Priėmimas

- EUAA, [Let's Speak Asylum Platform](#) Platforma „Kalbėkime apie prieglobstį“, 2023 m.
- EASO, [Gairės dėl nelydimų vaikų priėmimo sąlygų: veiklos standartai ir rodikliai](#), 2018 m. gruodžio mėn.

FRA

FRA, [Guardianship for unaccompanied children - A manual for trainers of guardians](#) (Nelydimų vaikų globa. Vadovas globėjų instruktoriams), 2023 m. kovo 1 d.

FRA, [Handbook on European law relating to the rights of the child – 2022 edition](#) (Vaiko teisės reglamentuojančių Europos teisės aktų vadovas. 2022 m. leidimas), 2022 m. balandžio 13 d.

FRA e. mokymosi medžiaga, 2022 m., skelbiama adresu <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

FRA, [Guardianship systems for unaccompanied children in the EU: developments since 2014](#) [Nelydimų vaikų globos institucijų sistemos ES. Pokyčiai nuo 2014 m.], 2022 m. vasario 15 d.

FRA, [Initial-Reception Facilities at External Borders: Fundamental rights issues to consider](#) (Pradinio priėmimo centrai prie išorės sienų. Svarstylini pagrindinių teisių klausimai), 2021 m. kovo mėn.

FRA ir Europos Taryba, [Fundamental rights of refugees, asylum applicants and migrants at the European borders](#) [Pabėgėlių, prieglobsčio prašytojų ir migrantų, atvykstančių prie Europos sienų, pagrindinės teisės], 2020 m.

FRA, [Europos prieglobsčio, sienų ir imigracijos teisės aktų vadovas. 2020 m. leidimas](#), 2020 m. gruodžio 17 d.

FRA, [Teisė į informaciją: gairės institucijoms dėl pirštų atspaudų ėmimo sistemai EURODAC](#), 2019 m. gruodžio mėn.

FRA, [Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU](#) [Vaikų amžiaus nustatymas ir pirštų atspaudų ėmimas per prieglobsčio procedūras. Minimalaus amžiaus reikalavimai, susiję su vaikų teisėmis ES], 2018 m.

FRA ir Europos Komisija, [Be tėvų priežiūros likusių vaikų globa](#), 2014 m. birželio 26 d.

Europos globos institucijų tinklas

Europos globos institucijų tinklas, [7 EGN standartai dėl globos suteikimo nelydimiems vaikams](#), 2022 m.

Europos globos institucijų tinklas, [*Children on the Move – A guide to working with unaccompanied children in Europe*](#) [Keliaujantys vaikai. Darbo su nelydimais vaikais Europoje vadovas], 2021 m. vasario mėn.

Europos globos institucijų tinklas, [*Pilot Assessment System for Guardianship*](#) [Bandomoji vertinimo sistema globos reikmėms], 2019 m. rugsėjo mėn.

UNHCR

UNHCR, [*Technical Guidance: Child friendly procedures*](#) [Techninės gairės. Vaikams pritaikytos procedūros], 2021 m.

UNHCR, [*Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and determining the best interests of the child*](#) [Vaiko interesų procedūros gairės. Vaiko interesų vertinimas ir vaiko interesų nustatymas], 2021 m. gegužės mėn.

UNHCR, [*Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*](#) [Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 8. Vaikų prieglobsčio prašymai pagal 1951 m. konvencijos 1 straipsnio A dalies 2 punktą ir 1 straipsnio F dalį ir (arba) 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso], 2009 m. gruodžio 22 d., HCR/GIP/09/08.

Tarptautinė migracijos organizacija

Tarptautinė migracijos organizacija, [*Caring for unaccompanied migrant children – A foster carer training manual*](#) [Nelydimų migrantų vaikų priežiūra. Globėjų mokymo vadovas], 2022 m.

Tarptautinė migracijos organizacija, „Prekyba žmonėmis. Apsauga ir pagalba aukoms“. Savarankiškas e. mokymosi kursas, prieinamas e. mokymo programoje „E-Campus“.

Europos Taryba

Europos Taryba, Ministrų komiteto [*rekomendacija CM/Rec\(2022\)22*](#) valstybėms narėms dėl žmogaus teisių principų ir amžiaus nustatymo migracijos kontekste gairių ir jos aiškinamasis memorandumas, priimti 2022 m. gruodžio 14 d.

Europos Taryba, [*Ministrų komiteto rekomendacija CM/Rec\(2019\)11*](#) valstybėms narėms dėl veiksmingos nelydimų ir atskirtų vaikų globos migracijos kontekste, priimta 2019 m. gruodžio 11 d.

Europos Taryba, [*How to convey child friendly information to children in migration: A Handbook for frontline professionals*](#) [Kaip pateikti vaikams pritaiktą informaciją vaikams migrantams. Praktinis vadovas pirminės grandies specialistams], 2018 m. gruodžio mėn.

Paveikslų sąrašas

1 pav. Pagrindiniai prieglobsčio procedūros etapai	8
2 pav. Galimybės naudotis prieglobsčio procedūra etapai	14
3 pav. Galimybės naudotis procedūra terminai, kaip nustatyta PPD 6 straipsnyje	17

